

Mesto

Dobimo se v mestu

Glasilo Krajevne skupnosti Center Novo mesto številka 1, oktober 2018

Intervju: Tomaž Slak

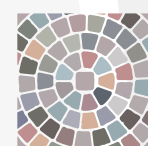
Brez ljudi in vsebin
je urejena javna površina zgolj
lupina, okvir, potencial

Živeti v centru je lepo

Poimenovanje naših ulic

Velike osebnosti preteklosti

Krajevna
skupnost
Center
Novo mesto

Matija Škof

Dobimo se v mestu **3**

Mestna občina odgovarja:

Center ostaja v središču **4**

Luka Blažič

50 besed: Kronika dogajanja v KS Center **4**

Ana Granda Jakše

Skupnost **8**

Janez Pezelj

Razkrita preteklost ali varuhi zgodovine **9**

Intervju: Tomaž Slak

Brez ljudi in vsebin je urejena površina zgolj lupina, okvir, potencial **10**

Jana Murgelj

Delavnica o identiteti mestnega jedra: Srce, duša in izvor mesta **13**

Uroš Lubej

Nova »maska« ne bo dovolj **14**

Marijan Dović

Živeti v centru je lepo **15**

Jana Murgelj

Imeti, česar drugi nimajo **16**

Dunja Mušič

Pestra ponudba na Glavnem trgu **17**

Intervju: Urška Skrt in Natalija Zanoški

Ne pozabiti na predele mesta, ki nimajo vsebine in še niso urejeni **18**

Poimenovanje naših ulic **20**

Peter Železnik

Zakaj je Novo mesto tudi moje mesto **23**

Fotozgodba **24**

Pobudnik **28**

Dobimo se v mestu

Matija Škof

Foto: Tomaž Levičar

S prijetnimi občutki sem pred dnevi ujel del pogovora dveh deklet v zgodnjih najstniških letih, ko sta prijateljici preko mobilnega sporočila, da gresta *v mesto*. In da se tam potem dobijo. Po Vrhovčevi ulici sta hodili proti Situli, proti obnavljajočemu se Glavnemu trgu. Torej v glavah Novomeščanov še vedno živi pojem *mesto*. Tudi tistih najmlajših, ki bodo še krojili družabnost v Novem mestu in njegov utrip. Ob vseh qlandijah, btcjih, drugih trgovinah (Novo mesto je na prvem mestu v Sloveniji po številu trgovin na prebivalca!) in lokalih izven mestnega jedra ter novih središčih, ki so se v preteklih letih in desetletjih razvili v Novem mestu, ta srednjeveški del Novega mesta na edinstvenem okljuku reke Krke še vedno ni izgubil svojega

Po obnovi bo morala občina delovati hitro. Postopke in ukrepe za razvoj vsebin v mestnem jedru bo treba začeti izvajati takoj. Ujeti bo treba val navdušenja in ponos Novomeščanov, ker bo naše mesto prenovljeno. Zelo hitro jim bo potrebno dati razloge, da ne bodo občudovali zgolj prenovljenih tlakov, ampak da se bodo v mesto vračali, ker bodo imeli za to razloge in ker se bodo imeli tam lepo.

statusa in te tri najstnice se bodo dobile *v mesto*. In ko rečemo *v mesto* imamo v mislih našo krajevno skupnost, Krajevno skupnost Center.

Takoj sem se vprašal: le kje se bodo dobile? Zaradi prenove in ograda, ki so pri tem potrebne, je na Glavnem trgu (trenutno) izginilo še nekaj tistih prijetnih prostorov za srečevanje. Trenutno sicer životari še nekaj lokalov in zagotovo težko, res težko pričakujejo konec prenove in odprtje Glavnega trga in spodnjega dela Rozmanove ulice. Sam sem jim za to potrpežljivost in vztrajnost hvaležen in upam, da jim bo zasluge za ohranjanje življenja v tem prehodnem obdobju priznala tudi Mestna občina Novo mesto. Se razume, zasluge naj jim prizna v obliki finančne pomoči. Vsaka druga pomoč je v podjetništvu jalova. Hvaležni smo lahko tudi vsem ostalim podjetnikom, ki vztrajajo in nam omogočajo nakupe ter osmišljajo prihod obiskovalcev v mesto tudi v času obnove. Tudi oni si zaslužijo pomoč. Občina je pomoč poslovnim subjektom v obliki odškodnin za nastalo škodo obljubila in verjamemo, da bo ta korektna in ne preveč dlakocepska.

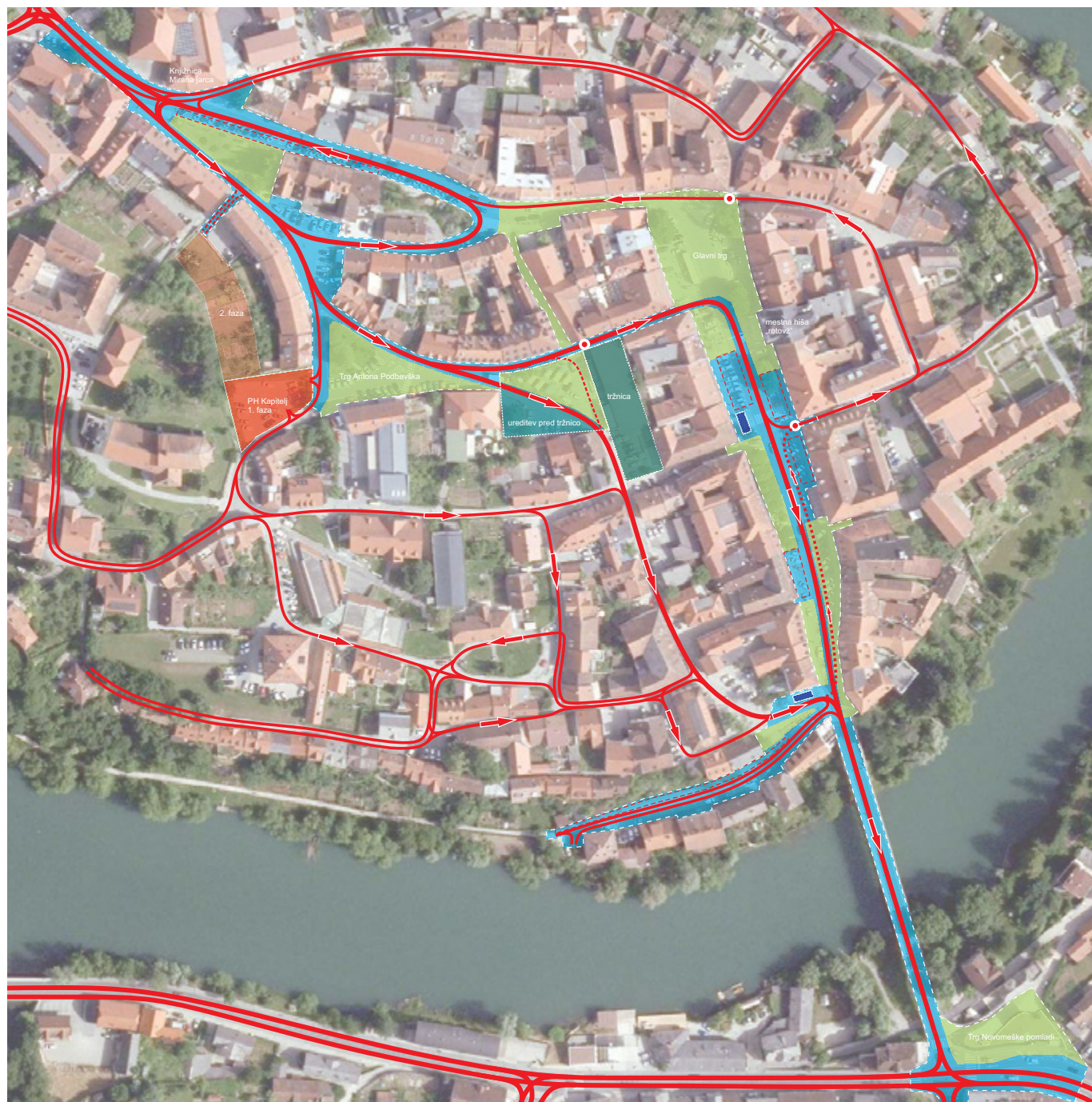
Po obnovi bo morala občina delovati hitro. Postopke in ukrepe za razvoj vsebin v mestnem jedru bo treba začeti izvajati takoj. Verjamemo, da se ti že načrtujejo in zgolj čakajo na realizacijo. Ujeti bo treba val navdušenja in ponos Novomeščanov, ker bo naše mesto prenovljeno. Zelo hitro jim bo potrebno dati razloge, da ne bodo občudovali zgolj prenovljenih tlakov, ampak da se bodo *v mesto* vračali, ker bodo imeli za to razloge in ker se bodo imeli tam lepo. Ker bodo tam kupovali. Od osnovne ponudbe špecerije, šolskih potrebščin, kozmetike, oblačil in obutve do izdelkov za zahtevnejše kupce. Ustrezen nabor trgovin bo potrebno načrtovati in stimulirati ter ne pustiti stihiskemu razvoju. Če bo potrebno, naj se stopi tudi v stik s predstavniki, npr. Zare ali H&M-a, in se jih v mesto povabi.

V mesto se bodo obiskovalci vračali, ker se bodo tam dobivali. V lokalih, kjer bodo prijazno postreženi z dobro kavo ali kozarčkom izbrane kapljice, v prijetnem ambientu ter po dolgem času in čim prej tudi v gostilni ali dveh z *à la carte* ponudbo. Vračali se bodo tudi samo za to, ker bo tu lepo. A za to bo potrebno zagotoviti obnovo fasad, ki so že pred obnovo bodle v oči, poenotiti reklamne napise, zagotoviti senco, postaviti klopi, prijetne za uporabo ... In kultura! Glavni trg je največji slovenski trg, ki kar kliče po kulturnih prireditvah. Koncertih, festivalih, razstavah, predstavah ...

»Mesto s Kandijo vred ima 281 hiš in 2109 ljudi, brez vajakov in dijakov,« je leta 1870 zapisal Janez Trdina v zbirki Podobe prednikov. Danes nas v Krajevni skupnosti Center Novo mesto živi okrog 1100. Ko je Trdina zapisal zgornji stavek, je bila Kandija zagotovo manjša od Novega mesta (Kandija takrat še ni bila del novomeške občine). Brez zadržkov lahko sklepamo, da je v Novem mestu, to je na območju današnje Krajevne skupnosti Center, živelo več ljudi kot danes. Pred 150 leti! A tisti, ki živimo tu, vemo, da je tu lepo živeti in še lepše bo, ko se bo uresničilo vse zgoraj napisano. Takrat bo živeti v centru res privilegij. Takrat bomo lahko živeli sodobno urbano življenje. Če bo v širšem območju zaživel še javni potniški promet, če se bomo navadili uporabljati kolesa in bo trajnostna mobilnost zaživela v praksi, bomo tisti, ki tu živimo, avtomobile uporabljali le, ko se bomo odpravili kam dlje. Vse ostalo bomo imeli praktično pri roki.

V mestnem jedru bo potrebno urediti še prometni režim, ki bo prebivalcem omogočal normalen dostop do svojih domov, obiskovalcem pa enostaven dostop v mestno jedro. Peš! Z dostojno urejenim parkiriščem v bližini, dodatno parkirno hišo in že omenjenim učinkovitim javnim prometom. In takrat bodo začeli številna prazna stanovanja in neizkoriščene podstrešne prostore polniti novi prebivalci. In ko nas bo enkrat tu živelo npr. 2109, bomo že sami predstavljali kupno moč za obstoj trgovske in gostinske dejavnosti v mestu. Za obiske kulturnih vsebin pa sploh ne bo treba skrbeti.

Takrat se bodo našim trem mladenkam pridružili še druge mladenke in mladeniči ter drugi, ki se bodo dobili *v mesto*. Takrat ne bo problem, če se bo potrebno sprehoditi preko Kandijskega mostu. In biti mimogrede še nagrajen s pogledom na našo Krko in na enkratno veduto Novega mesta, v katerega smo vsi Novomeščani po malem zaljubljeni in smo prepričani, da je prav to najlepše mesto na svetu in ne kakšno drugo!

Prenova javnih površin
mestnega jedra Novega mesta

PREDLAGAN PROMETNI REŽIM PO PRENOVI

	OBMOČJE UREJANJA		POTOPNI STEBRIČEK
	OBMOČJE UREJANJA - IZKLJUČNE CONE ZA PEŠCE		GLAVNA CESTA (DVOSMERNNA)
	NOVA TRŽNICA		GLAVNA CESTA (ENOSMERNNA)
	GARAŽNA HIŠA KAPITELJ (1. IN 2. FAZA)		NOTRANJA CESTA (DVOSMERNNA)
	KRATKOTRAJNO PARKIRANJE		NOTRANJA CESTA (ENOSMERNNA)
	POTOPNI SMETNJAKI		POSEBNA SMER VOŽNJE (PRIREDITVE)

Konstitutivna seja Sveta KS Center v mandatu 2014 – 2018

V skladu z rezultatom oktobrskih volitev 2014 se je svet KS Center prvič sestel 17. novembra istega leta. Na prvi seji so svetniki izvolili Matijo Škofa za predsednika in Jano Murgelja za podpredsednico sveta krajevne skupnosti ter sklenili, da med krajani izvedejo anketo o ključnih vprašanjih in izzivih novomeškega mestnega jedra. Rezultati ankete naj bi začrtali smernice delovanja sveta v naslednjem mandatu.

Predstavitve konservatorskega načrta za prenovo Kandijskega križišča, Glavnega trga in Rozmanove ulice

Predstavniki KS Center so se decembra 2014 udeležili prve javne predstavitve konservatorskega načrta za prenovo Kandijskega križišča, Glavnega trga in Rozmanove ulice, ki je potekala v Trdinovi sobi Knjižnice Mirana Jarca. Ob tej priložnosti je predsednik Matija Škof nagovoril zbrane in izpostavil pomen prenove starega mestnega jedra tako za krajevno skupnost kot tudi za celotno mesto.

• 50 besed •

Rubriko pripravil: **Luka Blažič**

Mestna občina Novo mesto odgovarja

Center ostaja v središču

Člani sveta Krajevne skupnosti Center in uredništvo našega glasila smo na Mestno občino Novo mesto naslovili nekaj perečih vprašanj. Prejeli smo odgovore, ki jih objavljamo v nadaljevanju. V kolikor imate tudi vi kakšno vprašanje, bodisi za Mestno občino Novo mesto ali za nas, ga posredujte na naš naslov.

Nepremičnine v mestnem jedru

Kaj načrtuje MONM s praznimi nepremičninami v njeni lasti na področju KS Center (Glavni trg 2, Dilančeva 1, Germova 4 idr.)? Ali je napovedana ideja o mestnem vrtcu v mestnem jedru še aktualna? Ali ima občina evidenco svojih nepremičnin v mestnem jedru in kakšno strategijo upravljanja z njimi ima?

Projektantska pogodba za prenovu objektov na Glavnem trgu 2 in Dilančevi ulici 3, kjer je predvidena ureditev novih stanovanj (želimo si, da bi bila pretežno namenjena mladim), je bila že podpisana. Gradbeno dovoljenje bo predvidoma pridobljeno do konca meseca septembra; v nadaljevanju načrtujemo izvedbo javnega naročila za izvajalca gradbenih del. Zaključek obnove je predviden v letu 2019. Za projektiranje je bil izbran Projektivni biro Arrea, ki v skladu s sklenjeno pogodbo izdeluje projektno dokumentacijo, ureja pridobitev gradbenega dovoljenja in bo izvajal projektantski nadzor ob rekonstrukciji objektov. Oba objekta se nahajata na območju zgodovinskega mestnega jedra, zato je bil zanj izdelan tudi konservatorski načrt. Objekta sta v večjem delu prazna in potrebna temeljite prenove, z naselitvijo stanovalcev pa želimo predvsem prispevati k oživitvi prenovljenega Glavnega trga. Celotna investicija je ocenjena na

3 milijone evrov, s projektom rekonstrukcije pa bomo pridobili tudi evropska sredstva v višini 2,2 milijona evrov.

Kako je z ostalimi v vprašanju navedenimi nepremičninami?

Nepremičnine so potencial za dodatna stanovanja v mestnem jedru in različne mestotvorne vsebine, ki ga bodo lahko pomagale oživeti.

Ali je napovedana ideja o mestnem vrtcu v mestnem jedru še aktualna?

Glede na to, da Mestna občina Novo mesto spodbuja oživitev mestnega jedra tudi z ureditvijo stanovanj, ki bodo prednostno namenjena mladim, obstajajo možnosti za mestni vrtec, izvedba pa je odvisna tudi od možnosti pridobitve nepovratnih sredstev.

Ali ima občina evidenco svojih nepremičnin v mestnem jedru in kakšno strategijo upravljanja z njimi ima?

Mestna občina Novo mesto ima evidenco nepremičnin in se v sklopu strategije upravljanja z njimi trudi oživiti mestno jedro, med drugim tudi s pridobivanjem evropskih sredstev. Del strategije je privabljanje novih stanovalcev in poslovnih subjektov.

Obnova fasad na Glavnem trgu

Kako poteka sofinanciranje obnove fasad na Glavnem trgu? Ste z odzivom zadovoljni? Nameravate območje upravičenih prijav razširiti? Če odziv na sofinanciranje ne bo dober, kako načrtujete zagotoviti obnovo fasad, ki bodo ob trenutni podobi in prenovljenem trgu zelo bodle v oči?

Odziv lastnikov objektov na Javni poziv za sofinanciranje obnove stavbnih pročelij v delu starega mestnega jedra Novega mesta, ki smo ga objavili na spletni strani www.novomesto.si (26. februarja 2018) in v Dolenjskem uradnem listu (DUL, št. 4/2018, 27. februar 2018), je bil pod pričakovanji.

Prijave na poziv je bilo možno oddati vse od dneva objave do 1. junija 2018, vendar so bile vse vloge podane tik pred iztekom roka, nobena pa ni izpolnjevala razpisnih pogojev. Ena vloga se je nanašala na sofinanciranje obnove fasade, ki je bila izvedena že pred nekaj leti, v drugi vlogi je bilo zaproseno samo za obnovo oken in vrat na fasadi, tretja vloga pa žal ni bila niti pravilno oddana niti ustrezno dokumentirana in izpolnjena. Tudi v nadaljevanju bomo zagotavljali sofinanciranje obnove stavbnih pročelij v delu starega mestnega jedra Novega mesta, pozivno območje bomo predvidoma še razširili in s tem zagotovili stalno spodbudo lastnikom za urejenost objektov ter vzdrževanje in ohranjanje kulturne dediščine, ki vključuje tudi zunanji videz mesta, torej fasade oz. pročelja mestnih hiš. Z uveljavitvijo nove prostorske zakonodaje, ki je začela veljati 1. junija 2018, zakonodajalec v Zakonu o urejanju prostora (ZUreP-2) v 120. členu omogoča občinam sprejetje odloka o urejanju podobe naselij in krajine. S tem odlokom lahko občina ureja urbani in siceršnji prostorski razvoj na praviloma že izgrajenih območjih naselij, s poudarkom na urejeni podobi ter usklajeni in medsebojno dopolnjujoči rabi javnih in zasebnih površin, ureja in varuje pa tudi podobo krajine. Na tej zakonski podlagi bomo pripravili odlok. Glede na dodatne pristojnosti in naloge, ki smo jih dobili z uveljavitvijo nove prostorske zakonodaje, je o natančnejšem roku sprejetja odloka težko govoriti.

Anketa med krajanji

V začetku leta 2015 je svet KS Center na 400 poštnih in 50 spletnih naslovov krajanov poslal anketo o zadovoljstvu življenja v novomeškem mestnem jedru, vrnjenih pa je bilo okoli 90 vprašalnikov. Krajanji so z življenjem v Krajevni skupnosti Center sicer zadovoljni, jih pa motijo predvsem neurejeni ali pomanjkljivi ekološki otoki, neustrezna nočna osvetlitev ulic, slab zrak med kurilno sezono, pomanjkanje parkirišč in drogerije na Glavnem trgu ter nevarna, hitra vožnja voznikov po nekaterih ulicah. Vsi, ki so anketo tudi vrnili, menijo, da je prenova starega mestnega jedra nujna.

Delavnica o celoviti prenovi Glavnega trga

Predstavniki KS Center so skupaj z Mestno občino Novo mesto in Zavodom za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Novo mesto, organizirali delavnico ob napovedani celoviti prenovi Glavnega trga, Rozmanove ulice in Kandijskega križišča. Delavnica, na kateri se je skupaj s krajanji iskalo odgovor na vprašanje, kakšno vsebinsko podobo naj mestno jedro zavzame po prenovi, je potekala konec februarja 2015 v prostorih Ekonomske šole Novo mesto.

Na kakšen način je sprejetje odloka povezano z obnovo fasad? Zakaj menite, da je bil razpis za obnovo neuspešen in kaj boste storili, da bo naslednji razpis uspešnejši?

Mestna občina Novo mesto želi, da bi obnova historičnega mestnega jedra potekala čim bolj celostno, zato lastnike nepremičnin spodbuja, da sočasno obnovijo degradirane objekte in s tem prispevajo k urejenejši in privlačnejši podobi mestnega jedra. Tudi lastniki bodo morali dojeti, da je nepremičnino potrebno ustrezno vzdrževati in izboljševati. Podaljšanje razpisnega roka bo omogočilo, da se na razpis prijavijo tudi tisti, ki so zamudili prvi rok, prav tako pa imajo možnost prijave lastniki nepremičnin na Kastelčevi in Pugljevi ulici. Člani Urbanističnega sveta MONM sicer na terenu preverjajo mestno podobo in opozarjajo na neurejene ali neustrezno vzdrževane objekte. Lastniki bodo na podlagi novega odloka lahko pozvani, da pristopijo k ureditvi razmer.

Obnova Glavnega trga in Rozmanove ulice

Kdaj bodo končane posamezne faze obnove Glavnega trga in Rozmanove ulice in kdaj lahko pričakujemo otvoritev mestnega jedra v njegovi končni podobi in režimu?

Sklop B, ki je trenutno v izvedbi, obsega Glavni trg in del Rozmanove ulice (do Foto Asje). V začetku septembra naj bi za pešce odprli večji del spodnjega dela Glavnega trga (to je do Jenkove oz. Muzejske ulice) in do takrat tudi usposobili križišče pri Čajarni, uredili iztek Sokolske ulice na Glavni trg ter vzpostavili prometno povezavo na Kandijski most. Ob ugodnih vremenskih razmerah in brez dodatnih ter novih presenečenj, ki smo jim pri tej gradnji pričala že od samega začetka, bodo dela zaključena v predvidenem časovnem okviru, to pomeni ureditev večjega dela vseh površin v mesecu novembru. Mestno jedro v končni podobi (skladno s projekti in natečajnim območjem) obsega še sklop A (križišče v Kandiji), sklop C (Rozmanova ulica do križišča pri hotelu Krka s spominsko ploščadjo nasproti knjižnice Mirana Jarca) ter sklop D (Prešernov trg, Linhartova in Kastelčeva ulica). Kdaj bodo izvedene te faze, je odvisno od prihodnjih

programskih in finančnih prioritet. Trenutna namera je, da bi takoj po končanju sklopa B nadaljevali obnovo s prenovo Kandijskega mostu (del sklopa A) in s sklopom C.

Ali pričakujete, da bo tudi odsek na Rozmanovi ulici (do Foto Asje) dokončan do sredine novembra?

Vsa prizadevanja izvajalcev potekajo v smeri, da se v novembru zaključi predvsem Glavni trg kot celota. Odseka na Rozmanovi in Pugljevi ulici se urejata vzporedno, si pa izvajalci prizadevajo, da se po zaključku del na Glavnem trgu čim prej uredita tudi ta odseka, na kar pa bodo lahko vplivali jesensko vreme in razmere na gradbišču. Pogodbeni rok za izvajalce se izteče v prvi polovici decembra.

Prometni režim

Kakšen prometni režim bo vpeljan po zaključku do sedaj predvidenih del?

Skladno z zaključki, sprejetimi v okviru delovne skupine zainteresirane javnosti, naročnika in predstavnikov uporabnikov mesta, je bilo odločeno, da bo po spodnjem delu Glavnega trga možen promet v smeri od Hiše kulinarike proti Kandijskemu mostu (praznjenje mesta) oz. skladno s skico v prilogi. Ureditev javnih površin sicer omogoča tudi povsem drugačne prometne režime.

Kakšen prometni režim bo vzpostavljen v manjših zalednih ulicah (območje in okolica Šolske ulice ter Brega), kjer so se problemi zaradi obiskovalcev pojavljali že pred obnovo mestnega jedra in med njo?

Prometni režim zalednih ulic ostaja enak kot pred začetkom prenove, pri čemer se določene ulice, vezane na Glavni trg, s potopnimi količki zapira (spuščanje količkov bo omogočeno za dostavo in za stanovalce mestnega jedra); npr. Jenkovo ulico iz smeri Glavnega trga ter Dilančevo in Vrhovčevo na križišču z Glavnim trgom pri Situli. To bo onemogočalo dostope in tranzitne poti zunanjih obiskovalcev. Te bomo usmerjali na parkirne površine in na rabo trajnostnih oblik mobilnosti. Za red na ostalih cestah bo skrbelo mestno redarstvo, zato posebnih težav ne pričakujemo.

Ureditev parkiranja

Zanima nas, kje bodo po obnovi na voljo parkirna mesta za stanovalce in obiskovalce? Koliko je bilo celotno število javnih parkirnih mest pred obnovo in koliko jih bo po njej? Kakšni so dolgoročni načrti v zvezi s tem področjem (nova parkirišča, nove parkirne hiše ...) in kdaj se načrtuje realizacija posameznega?

Parkirna mesta bodo na Glavnem trgu (17 parkirnih mest v modri coni), na parkirišču pod Kapitljem, na Prešernovem trgu, v garažni hiši in na odprti površini Novi trg, na parkirišču v Kandiji in na Trdinovi ter na peščenih površini na Novem trgu. Ostaja tudi nekaj bočnih parkirnih mest na Rozmanovi. V fazi načrtovanja je večetažna garažna hiša pod Kapitljem na površini sedanjega parkirišča in na površinah za nizom zgradb na Prešernovem trgu.

Ali imate morda podatek o številu parkirišč pred obnovo in po obnovi?

Po obnovi bo v območju novo urejenih površin na Glavnem trgu urejenih predvidoma 17 parkirnih mest za kratkotrajno parkiranje ter 10 na Rozmanovi in 10 na Pugljevi. Parkirišča v najožjem središču, kjer bodo prednost dobili kolesarji in pešci, nadomeščamo s parkirišči v neposredni bližini (npr. peščenih parkirišč v Kandiji in na Novem trgu). Prav tako je v načrtu izgradnja garažne hiše pod Kapitljem.

Spodbujanje vsebin in programov v centru

Kako boste spodbujali razvoj novih vsebin in dejavnosti v mestnem jedru ter katere so to?

Spodbujanje dejavnosti v mestnem jedru poteka že vseskozi, slednje smo izvajali tudi v času pred prenovo. Po prenovi bomo občani dobili mestno jedro, ki si ga zaslužimo in ki si ga zasluži tudi Novo mesto. Spodbujanje vsebin in dejavnosti bo potekalo in poteka v sodelovanju z Zavodom Novo mesto ter ostalimi organizatorji oz. producenti. V okviru svojih pristojnosti bomo aktivno spodbujali raznolike oblike vsebin, ki bodo v prihodnje zaradi novih možnosti (prireditveni prostor, dostopna infrastruktura) imele boljše pogoje.

Delavnica izdelovanja pletenic iz bršljana

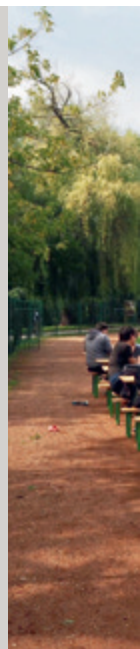
Skupaj z Dolenjskim muzejem, Centrom biotehnike in turizma ter Gozdnim gospodarstvom Novo mesto, d. d., so krajan centra v marcu 2015 sodelovali pri okrasitvi starega mestnega jedra in se tako pridružili praznovanju ob 650. obletnici ustanovitve Novega mesta. Udeleženci so po vzoru iz preteklosti izdelovali pletenice iz zelenja in z njimi okrasili rotovž ter hiše v njegovi bližini.

Krajevna skupnost Center tudi na Facebooku

Na najbolj razširjenem spletnem družabnem omrežju lahko krajan od marca 2015 všečkajo tudi »Krajevno skupnost Center«. Na navedeni Facebook strani predstavniki krajevne skupnosti objavljajo aktualne informacije in novice iz mestnega jedra, delijo zanimive dogodke ter sprejemajo pobude in vprašanja krajanov. KS Center pa lahko najdete tudi na medmrežju, in sicer na naslovu www.kscenter.si.

Prva olimpijada krajevnih skupnosti

V organizaciji Športnega društva Drska se je konec maja 2015 odvijala 1. olimpijada krajevnih skupnosti Novega mesta. Krajan centra so na olimpijadi tekmovali v košarki, odbojki, tenisu, namiznem tenisu, badmintonu, tekih in skokih v daljino ter metanju vortexa. Od 18 sodelujočih krajevnih skupnosti je KS Center zasedla skupno odlično četrto mesto v seštevku vseh disciplin.

Vprašanje se ne nanaša zgolj na kulturne oz. športne dejavnosti, ampak tudi na poslovne, trgovske dejavnosti. Ali občina predvideva ukrepe za razvoj teh dejavnosti in kakšni so? Ali imate v načrtu spodbujanje pobudnikov z določenim blagom in storitvami, da bodo lahko krajani v samem mestu izvedli potrebne nakupe in koristili gostinske usluge?

Mestna občina Novo mesto podpira prihod novih poslovnih subjektov, ki bodo obogatili vsebine v mestnem jedru. Poleg prenove mestnega jedra in podpore producentom dogodkov in prireditvev, ki v mestno jedro privabljajo obiskovalce, potencialne ponudnike vabi tudi s sofinanciranjem najemnin za obstoječe poslovne prostore v starem mestnem jedru. Z razpisom želi privabiti podjetnike, ki bodo prispevali dodano vrednost v ponudbo mestnega jedra. Interes poslovnih in trgovinskih družb obstaja in je razmeroma vzpodbuden.

V mestnem jedru so številni prazni prostori (stanovanja, podstrešja ipd.), primerni za bivanje. Ali MONM načrtuje spodbujanje priseljevanja v mestno jedro, s katero dejavnostjo in kakšni so srednjeročni cilji?

Gre za zanimiv segment stanovanjskih možnosti, kjer pa mora biti primarna iniciativa na strani lastnikov. Prislunhili bomo vsem pobudam, javnega denarja pa ne moremo vlagati v zasebne objekte.

Novi trg

Kaj bo nastalo na območju Novega trga 6 in kdaj? Ker je parcela v zasebni lasti, nas zanima, kakšne so želje in usmeritve občine v zvezi s tem delom.

Na občini vodimo postopek priprave OPPN Novi trg, ki vključuje območje porušenega objekta Novi trg 6, KCJT in športni park Loka. Investitor želi na območju porušenega objekta Novi trg 6 zgraditi stanovanjsko-poslovni objekt. Prostorski akt je trenutno v fazi pridobitve mnenja ministrstva o okoljskem poročilu in sprejemljivosti vplivov izvedbe načrta na okolje. Po pridobitvi mnenja bo investitor izvedel natečaj. Rešitve natečaja bodo vključene v dopolnjen osnutek OPPN

Novi trg, ki bo javno razgrnjen za 30 dni. V času trajanja javne razgrnitve bo dopolnjen osnutek OPPN Novi trg obravnavan tudi na seji Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto (1. obravnava). Po končani javni razgrnitvi bodo izdelana stališča do pripomb in predlogov iz javne razgrnitve. Na podlagi sprejetih stališč do pripomb in predlogov bo izdelan predlog OPPN, ki bo posredovan nosilcem urejanja prostora v pridobitev mnenj. Po pridobitvi mnenj bo izdelovalec OPPN Novi trg izdelal usklajen predlog, ki bo posredovan Občinskemu svetu Mestne občine Novo mesto v sprejem. O časovnici je težko govoriti, saj v postopku sodeluje več različnih akterjev, na katere nimamo vpliva.

Glede želja in usmeritev občine pa velja pripomniti, da kot pripravljavec prostorskega akta skrbimo za zagotavljanje načel urejanja prostora, zakonitost postopka in varovanja javnega interesa.

Katere so temeljne usmeritve, ki jim sledi občina na tem območju?

Predvsem želimo, da se območje dokončno uredi na način, ki bo obogatil ta zelo pomemben prostor mestnega jedra. Gre za območje t. i. cityja (ali poslovnega središča) Novega mesta, kjer stanovanja niso v ospredju, si pa Mestna občina Novo mesto prizadeva, da bi zasebni investitor čim širše upošteval javni interes in v sklopu investicije zagotovil pritrilčje v javni rabi, ustrezen delež javnih parkirnih mest v podzemni garaži in oblikovanje urbane ploščadi, ki se bo navezovala na park pred KCJT. Poleg tega je občina aktiven sogovornik pri določanju obsega prostornine stavbe, ureditve zunanjih površin ipd. Izhodišča, ki so trenutno osnova za nadaljnje postopke, so v interesu javnosti in obenem še vedno omogočajo izvedbo investicije.

Narodni dom

Kdaj se bo začela obnova Narodnega doma in kaj bo obsegala? Ali bo obnova celovita? Kakšne dejavnosti bodo potekale v Narodnem domu po obnovi?

Vsa naša prizadevanja so usmerjena v cilj, da se ta za Novo mesto simbolno zelo

pomembna stavba vrne v delovanje, ki bo namenjeno čim širšemu krogu občanov ter kulturnim in umetniškim ustvarjalcem. Številni se namreč soočajo s pomanjkanjem ustreznih prostorov za svoje delovanje in prav je, da jim je Narodni dom kot občinski objekt na voljo za uporabo. Pred tem je nujno poskrbeti za sanacijo. V letošnjem proračunu imamo za nujna vzdrževalna dela na objektu Narodnega doma predvidenih 125.000 evrov. Prva faza prenove bo zajela prenovo strehe in prizadevali si bomo, da gradbena dela stečejo čim prej.

Zabojniki

Po ulicah mestnega jedra so postavljeni številni zabojniki za smeti, ki kazijo podobo ulic. Ob prenovi mestnega jedra bodo na Glavnem trgu in Rozmanovi ulici postavljeni potopni zabojniki. Ali načrtujete postavitev takih zabojnikov tudi v drugih mestnih ulicah? Ali morda načrtujete kakšen drug način za odlaganje komunalnih odpadkov?

Zaenkrat so načrtovani potopni smetnjaki na Glavnem trgu (nasproti Mladinske knjige), na koncu Sokolske ulice ter na Rozmanovi ulici (sklop C). Takšne smetnjake predvideva tudi projekt prenove mestne tržnice (na Florjanovem trgu oz. ob Sokolski ulici pri tržnici). Za druga območja mestnega jedra še nimamo naročenih ali izdelanih projektov urejanja javnih površin. Pri nadaljnjih ureditvah si bomo prizadevali, da čim več mest za smetnjake umestimo podzemno.

Ulična razsvetljava

Nekatere novomeške ulice so ponoči zelo temne, opažamo pa tudi različne tipe uličnih svetilk. Kako in kdaj načrtujete rešiti to področje?

Področje mestnih svetilk oz. urbane opreme je urejeno in definirano v Katalogu urbane opreme Mestne občine Novo mesto. S sprotno menjavo svetilk in druge urbane opreme (klopi, smetnjaki, plakatna mesta, stebrički idr.) se bo poenotenost segmenta urbane opreme v mestu postopno zviševala. Katalog urbane opreme je že zavezujoč dokument tudi pri vseh nadaljnjih projektih urejanja javnih površin naše občine.

3. piknik krajanov

6. junija 2015 se je preko 50 krajanov zbralo na 3. pikniku KS Center, ki se je odvijal na novomeški tržnici. Za hrano in pijačo so poskrbeli v Situli, marsikatera gospodinja pa je sokrajane razveselila z domačimi sladicami. V sklopu piknika so se udeleženci skupaj odpravili tudi na strokovno voden ogled starega mestnega jedra. Predstavniki krajevnne skupnosti so na pikniku izrazili željo, da tovrstno druženje postane tradicionalno.

Grbina za umirjanje prometa ali »skakalnica«

Na pobudo večjega števila prebivalcev, ki živijo blizu kandijskega mostu, je KS Center jeseni 2015 na začetku Glavnega trga postavila talno oviro za umirjanje prometa. Večina javnosti je postavitev grbine na vhodu v staro mestno jedro pozdravila, se pa je zaradi višine cestne ovire te prijel vzdevek »skakalnica«. Cestna ovira je na svojem mestu vztrajala le do naslednje pomladi, ko so jo zaradi kolesarskih dirk organizatorji odstranili in se nato, navkljub negodovanju okoliških krajanov, na svoje prvotno mesto ni več vrnila.

Skupnost

Ana Granda Jakše

Foto: Ajda Zorko

Krajevne skupnosti v skoraj enaki obliki, kot obstajajo danes, poznamo iz sredine šestdesetih let prejšnjega stoletja. V Sloveniji so njihove naloge in pristojnosti opredeljene v Zakonu o lokalni

samoupravi, v katerem so opredeljene kot ožji deli občine, ki imajo lahko različna imena – vaške, krajevne ali četrtne skupnosti, katerih ime se uveljavlja pri poimenovanju skupnosti v večjih mestih. Občine lahko s statutom na omenjene ožje dele občin prenesejo naloge, ki se nanašajo na lokalne javne službe, vzdrževanje krajevnih cest in drugih javnih površin, upravljanje s premoženjem, namenjenim za potrebe krajevnega prebivalstva, in spodbujanje kulturne ter druge društvene dejavnosti. Ne glede na to, ali gre za vaške, krajevne ali četrtne, vse vsebujejo besedo skupnost.

Pa imamo zares občutek skupnosti? Ko vprašamo starejše prebivalce mesta, ali so se med seboj poznali, dobimo odgovore, da so skoraj za vsakogar vedeli, iz katere »hiše« je. Prebivalci so se srečevali v trgovinah, gostilnah, na tržnici, pri maši, pa tudi na ulici, saj avtomobilov ni bilo in so večino poti opravljali peš.

Sedaj, 50 let kasneje, je slika seveda drugačna in v skladu z današnjim načinom življenja. Mest srečevanja skoraj ni in s tem posledično tudi ni priložnosti za spoznavanje in druženje. Čeprav so mestne krajevne skupnosti kot ožji deli občin organizacijsko

povsem enake »nemestnim« krajevnim skupnostim, pa je razlika med njimi predvsem v »skupnosti«. Večina »nemestnih« ima priložnost, da so zelo dobro povezane preko raznih društev (npr. gasilskih, turističnih, kulturnih ...). Kako povezane so skupnosti, že nekaj let zapored vidimo, ko sodelujemo in obiskujemo igre krajevne skupnosti. Vsakič znova je lepo videti povezanost organizatorjev pri organizaciji iger, pa tudi udeležbo ljudi na njih – občutek, da gre res za skupno stvar. Čeprav naj bi bil šport tisti element, ki povezuje ljudi, se v naši krajevni skupnosti vsako leto znova močno trudimo, da privabimo vsaj nekaj naših krajanov za udeležbo na igrah.

V KS Center si v zadnjih letih še posebno prizadevamo, da bi ljudi spodbujali k druženju in povezovanju. Želimo si, da bi se prebivalci mestnega jedra poznali med seboj, da bi čutili pripadnost mali skupnosti, ki je združena na okljuku mesta. Priložnost za spoznavanje in druženje je piknik KS Center, ki ga letos organiziramo že šestič. Vsako leto se ga udeleži več krajanov in vsako leto so vezi močnejše ter druženje prijetnejše. Trikrat zaporedoma smo na pobudo naših krajanov pripravili delavnico izdelovanja božično-novoletnega okrasja, s katerim

skupaj poskrbimo za lepšo podobo naše skupnosti. Prav tako zelo prijetne in ne samo koristne so tudi čistilne akcije, ki se zaključijo s skupnim druženjem. Poleg omenjenih dogodkov želimo s povabili na ogled razstav in predstav spodbujati sokrajane k druženju ob obisku tovrstnih prireditev.

Kar nekaj investicijskih projektov, ki smo jih oziroma jih bomo v kratkem realizirali v naši krajevni skupnosti, je povezanih z urejanjem prostorov, ki omogočajo druženje. Obnova in postavitve klopi v Parku EU ter na Šancah, obnova in postavitve novih igral, postavitve pasjega parka na Loki, postavitve Skritega parka na Vrhovčevi ulici, ureditev parkovne površine na Jerebovi ulici ter ureditev piknik prostora s kuriščem v Parku EU so projekti, ki so prvenstveno namenjeni urejanju prostora, na katerem se lahko krajanji srečujemo.

Naša krajevna skupnost se iz leta v leto pomlajuje, priseljujejo se novi pari in družine, občina pa načrtuje tudi izgradnjo novih

S spodbujanjem povezovanja se krepi občutek pripadnosti delu majhne skupnosti, s tem pa tudi občutek, da na življenje v skupnosti lahko tudi vplivaš – tako z idejami, pobudami in predlogi kot tudi s konkretnimi dejanji.

stanovanjskih kapacitet za mlade družine. S spodbujanjem povezovanja se krepi občutek pripadnosti delu majhne skupnosti, s tem pa tudi občutek, da na življenje v skupnosti lahko tudi vplivaš – tako z idejami, pobudami in predlogi kot tudi s konkretnimi dejanji.

Spodbujanje druženja med krajanji

Krajevna skupnost Center nekajkrat na leto povabi svoje krajanje na brezplačen ogled predstav, razstav in drugih kulturnih dogodkov v mestnem jedru. S tovrstnim subvencioniranjem vstopnin želijo v svetu KS krepiti družabnost v lokalnem okolju, ki ga je v mestnih krajevnih skupnostih manj kot na podeželju. Septembra 2015 so si tako krajanji lahko prvič brezplačno ogledali produkcijo Anton Podbevšek Teatra Prezetenost in pristranost, v novembru pa prisluhnili strokovnemu vodenju po razstavi Dolenjskega muzeja Stoletje in pol fotografskih pogledov na Novo mesto. V naslednjih letih so sledila vabila na razstave Novo mesto: Tisočletja na okljuku Krke in Vladimir Lamut – 100 let ter na ogled gledaliških predstav APT Jules Verne: 20.000 milj pod morjem, Trojno življenje Antigone in Ljudje, kot smo mi.

Nova otroška igrala in fitness na prostem v Športnem parku Loka

Pred začetkom poletnih počitnic 2015 je KS Center skupaj z Agencijo za šport v Športnem parku Loka postavila otroška igrala in fitness na prostem. Natančneje, otroško igrišče so nadgradili z novo gugalnico, novim večnamenskim igralom s toboganom in z dvema vzmetnima igraloma. Na podlagi strokovnega priporočila Agencije za šport pa je krajevna skupnost v parku postavila tri naprave za fitness na prostem, ki omogočajo trening vseh večjih mišičnih skupin.

Razkrita preteklost ali varuhi zgodovine

Janez Pezelj

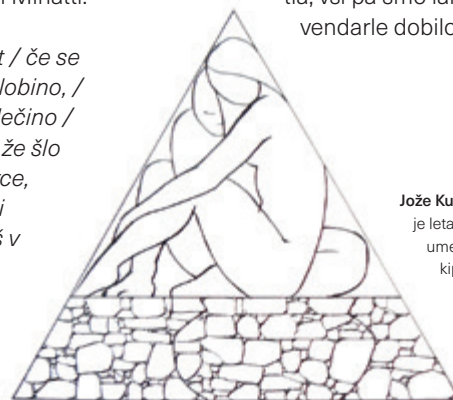
Na časovnem traku lokalne zgodovine bomo v naši krajevni skupnosti leto 2018 označili z zlatimi črkami. Seveda ne vsi. V tem letu je bil namreč za nekaj časa razkrit majhen del bogate preteklosti našega ljubega mesta, ko so po Glavnem trgu in Pugljevi ulici ter tja proti Jakčevemu domu zabrnili stroji ter od lanskega oktobra predvsem stanovalci in sprehajalci s svojimi psički. Tod slišimo melodičen preplet bosanskega, slovenskega in albanskega jezika ljudi, ki delajo na 'oni strani ograde', skriti pred očmi mimohodnežev. In tudi radovednih ostalih, ki so tu in tam vzdolž celega trga naredili v ogrado luknje in potešili svojo radovednost. Ker je že visoko poletje, je bilo med njimi tudi veliko tujcev, ki so malo prej stopili s pojočega splava močno zadovoljni, da so spoznali čarobno in čisto evropsko toplo reko, ki ji je himno napisal Dragotin Kette. Že tisto malo, kar je bilo narejenega, jim je bilo všeč. In Novo mesto je v njihovih očeh, očeh turistov, sodobnih nomadov, ki so najboljše in brezplačna reklama za kakšen kraj, pridobilo.

Ta konglomerat ljudi, jezikov, živali in tudi kakšno božje oko je vedno zraven, je, kot bo pripovedovala zgodovina, priča, kako se stari Rudolfovo trg, ki je desetletja spominjal na nemarnega, neobritega starejšega gospoda s slabo zavezano in zapacano kravato, ki je spominjala na neugledne novomeške pločnike, počasi, predvsem za prebivalce trga in malih ulic odločno prepočasi (nekateri si občasno pri prinašanju špicerije pomagamo s samokolnico ali čolnom, drugim je včasih zalilo klet, Pugljeva je ostajala brez javne razsvetljave ...), a vendar lepo spreminja v mladenko, ki se potrpežljivo lepša za večerni sprehod. V dvoje seveda in tam nekje pod

mogočnim kapiteljskim zidom. Utrujeni in opešani mestni trg, ki je v stoletjih doživel dobre in slabe čase, se je končno začel pomlajevati! In nam za hip – kaj drugega pa je slabo leto dni obnove v človeškem življenju kot hip – razkril svoje prelepo nadržje. Le kaj vse se še skriva pod mestom?

Porečete – mogočen pridevnik, *prelepo* nadržje. A kdor se je te mesece radovedno ustavljal na delovišču in kukal skozi luknje, ki jih je bilo na jezo gradbincev iz dneva v dan več, je bil priča razkriti zgodovini. S kakšnim občutkom za lepoto in funkcionalnost so naši predniki tlakovali mesto. Dobesedno so ga stkali z natančnostjo slavni idrijski čipkaric, da se je vsak kamen in kamenček svetil tja do osmega planeta našega osončja in še dlje ter opozarjal na spretne roke in domišljijo staroselskih gradbenikov. Vsak kamen, ki so ga najbrž že zavrgli ali pa bo končal v kakšnih temeljih zidanic (verjamem, da malo pretiravam), bi najraje objel in ga shranil, zloženega tako, kot je bil, za zanamce, da bi ga s čudenjem občudovali ljudje, predvsem pa otroci v nam nedosegljivi prihodnosti. Kajti, kot je zapel Ivan Minatti:

... ker reka ve za žalost / če se
le nagne nad svojo globino, /
ker kamen pozna bolečino /
koliko težkih nog / je že šlo
čez njegovo nemo srce,
/ nekoga moraš imeti
rad, / z nekom moraš v
korak, v isto sled / o
trave, reka, kamen,
drevo, / molčeči
spremljevalci
samotnežev in

Jože Kumer, avtor ilustracije *Iz starega k novemu*, je leta 1982 diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Ukvarja se s slikarstvom, kiparstvom, ilustracijo in organiziranjem ustvarjalnih delavnic ter kolonij. Imel je več kot 40 samostojnih razstav, sodeloval je na 50 skupinskih. Je Novomeščan z Glavnega trga, ki živi v Dolenjskih Toplicah.

Novo mesto, avgust 2018

čudakov, / dobra, velika bitja, / ki spregovore samo, kadar umolknejo ljudje.

Resda bo nova pridobitev – razkošen trg, odet v mogočen, skoraj neuničljiv granit, magmatsko kamnino, ki so jo za gradnjo obeliskov, templjev in spomenikov uporabljali že stari egipčanski mojstri gradbeništva – očem zelo dopadljiva, torej lepa, in jo bo hvalilo še nekaj generacij za nami. A zanesljivo bi bila še lepša – o tem se lahko prepričamo v evropskih prestolnicah, ki cenijo preteklost in dela svojih predhodnikov – ko bi jo tu in tam od mostu do Kettejevega vodnjaka, kjer še vedno 'beži čez mestni trg luna sanjava' in kjer se 'na vodnjaku samo tih vetrov z vodoj poigrava', premišljeno okrasili s kakšnim kvadratnim metrom starega tlaka, varno spravljenega pod nezlomljivim steklom. Vsem na oče, ponoči osvetljenega z diskretno svetlobo kot dokaz, da so v tem mestu od nekdaj živeli ljudje, ki so cenili lepoto in upali, da bodo tiho govorico in molitev njihovega tlaka, *preko katerega je šlo toliko težkih nog*, slišali in videli njihovi potomci. Gre za naložbo, ki v ničemer ne bi podražila posodobitve mestnega trga, pač pa bi z njo, kot danes radi rečemo v jeziku ekonomistov, obnovi dodali dodano vrednost! Za malo denarja velik efekt in delček razkrite preteklosti bi poslej varno živel z nami, ki bi se lahko upravičeno samoooklicano poimenovali varuhi zgodovine. V imenu prednikov in zanamcev, kajti ne eni ne drugi ne morejo odločiti, kako ohraniti starodavne tlake. Mi, na srečo, lahko, a vprašanje je, ali se bo to zgodilo. Slišati je namreč jezik najhujših mestnih birokratov, da bi to naložbo v obnovo krepko podražilo. Pametni uradniki ob teh pomislekih gledajo v tla, vsi pa smo lahko zadovoljni, da bo mesto vendarle dobilo podobo, kakršno si zasluži.

Delavnica venčkov in okraševanje obrobni ulic

Vsako leto v predprazničnem času KS Center povabi krajanje v prostore Gostišča na trgu, da izdelajo vence in okrasje, s katerim lahko nato okrasijo obrobne ulice mestnega jedra. Za strokovno pomoč vedno poskrbi Andreja Bartolj Bele s srednje kmetijske šole, pri izdelavi okrasja pa profesorici pomagajo tudi učenci. Vsako leto se delavnice udeležijo preko petdeset krajanov. Delavnico venčkov je na pobudo krajanov krajevna skupnost prvič organizirala decembra 2016.

Urejajo komunalne otoke

»Neurejena ter pomanjkljiva komunalna odjemna mesta« je bil najbolj pogost odgovor na vprašanje, kaj moti anketirane prebivalce centra. Zato so predstavniki krajevne skupnosti skupaj s Komunalo Novo mesto v drugi polovici let 2015 začeli s srednjeročnim planom urejanja ekoloških otokov. Še pred zimo so se tako ogradili zabojniki nasproti Jakčevega doma, komunalni otok na križišču Ulice talcev in Jerebove ulice ter odjemna mesta pod novomeško tržnico in pri kompleksu blokov na Jerebovi ulici 3. V nadaljevanju pa namerava KS ograditi še zabojnike pri Ragovem mostu, na koncu Ulice talcev, na križišču Vrhovčeve in Streliške ulice ter nad Gostiščem na trgu.

Intervju: Tomaž Slak, arhitekt, predavatelj,
predsednik Urbanističnega sveta Mestne občine Novo mesto

Brez ljudi in vsebin je urejena javna površina zgolj lupina, okvir, potencial

Župan vas je imenoval za predsednika Urbanističnega sveta Mestne občine Novo mesto. Zakaj ste sprejeli ta izziv?

Še preden je Gregor Macedoni postal župan MONM, sem v različnih strokovnih razgovorih (na srečanjih Društva arhitektov Dolenjske in Bele Krajine) in z aktualnimi predstavniki občine poudarjal pomen inštituta mestnega arhitekta oz. kakršnegakoli operativnega telesa, ki bi skrbelo za kvaliteto javnega prostora, arhitekture, zunanjih ureditev ipd. na občinskem nivoju. Obenem bi moralo biti to telo kredibilen sogovornik tako z javnostjo kot z oblastjo, tako z uporabniki mesta in zasebno sfero kot z občinskimi uradniki s področja prostorske ureditve. Ko je sedanjí župan nastopil svoj mandat, mi je enostavno rekel, da imam zdaj priložnost, da sam prevzamem to, kar sem ves čas predlagal. Ker menim, da "več glav več ve", sem predlagal ustanovitev veččlanskega urbanističnega sveta, saj se mi je zdelo, da je situacija v urbanizmu, arhitekturi in prostoru Novega mesta prekompleksna in presega enega človeka.

Ljubljana ima mestnega arhitekta Janeza Koželja, Novo mesto pa Tomaža Slaka. Tudi sami vidite kakšne vzporednice?

Ne bi se želel primerjati z dolgoletnim profesorjem s področja arhitekture mesta ter izrednim poznavalcem urbanizma in javnega prostora. Prof. Koželj je resnična avtoriteta in ga poleg stroke upoštevajo

Foto: Matija Škof

tudi pomembni državni politiki, odločevalci v prostoru. S takšno karizmo in vplivom je seveda možno doseči več. Srečo imamo, da je ljubljanska oblast prepoznala kvaliteto ljubljanske Fakultete za arhitekturo in njenih profesorjev ter to izkoristila vsem v prid. Lahko pa rečem, da v Novem mestu po Marjanu Mušiču nismo imeli izpostavljene osebnosti, ki bi naše mesto postavila na t. i. arhitekturni zemljevid. Javni prostor je zadnjih 60 let stagniral, arhitektura pa je

glede na pomen, velikost in gospodarsko uspešnost mesta nerazumno nazadovala. Med mestnimi občinami v Sloveniji imamo najmanj nagrajenih ali v stroki prepoznanih kvalitetnih arhitekturnih realizacij. Menim, da tu ne gre za problem stroke, ampak naročnikov. To pomeni, da urbana kultura in kultura bivanja zaostajata in se šele (spet na novo) vzpostavljata. Zato je delo v tem okolju po eni strani težje (ker ni razvite kulture in dovolj razumevanja za kvaliteten

Meritev hitrosti na Jerebovi

V februarju 2016 je KS Center v sodelovanju z Mestno občino Novo mesto izvedla meritve hitrosti na Jerebovi ulici. Povprečna hitrost na ulici, na kateri je dovoljeno voziti 30 km/h, je bila 23 km/h, najvišja izmerjena vrednost 55 km/h, obseg prekoračitev hitrosti preko 35 km/h pa je znašal 3,78 % vseh meritev ali 17 vozil dnevno. Glede na rezultate meritev postavitev grbine za umirjanje prometa na Jerebovi ulici vsaj za sedaj ni smiselna.

Zaščita pred bobri

Pred nekaj leti so na urbanem delu novomeškega okljuka reke Krke prvič zopet opazili bobra oziroma bobrišča in ošiljeno podrtá drevesa. Kmalu za tem so bobri začeli podirati tudi obrečna drevesa v Parku Evropske unije. KS Center je zato v interventni spomladanski akciji leta 2016 omrežila skoraj petdeset dreves v parku in jih tako uspešno rešila pred pregovorno ostrimi bobrovimi zobmi.

4. piknik krajanov

V soboto, 10. septembra 2016, je KS Center organizirala tradicionalni, 4. piknik krajanov. Prebivalci centra so se tokrat družili v Športnem parku Loka, kjer so lahko uživali ob različnih aktivnostih za vse generacije. Po igrah z žogo, aktivnostih na Krki in tečaju nordijske hoje je sledilo okrepčilo iz Gostišča Loka.

javni prostor), po drugi pa neprimerno manj obsežno in lažje, saj je območje MONM manjše, lažje obvladljivo, več se lahko dogovori neposredno ... Moje raziskovalno področje prvenstveno sicer ni urbanizem, vseeno pa te naloge opravljam kot nekdo, ki je v stalnem stiku z novostmi, razvojem in urbanistično prakso. Tako prof. Koželj kot jaz delava v okolju, ki je središče urbanističnega in arhitekturnega raziskovanja pri nas, sva v pristnem stiku z najkvalitetnejšimi avtorji, arhitekti, urbanisti, da ne omenjam mlade, študentske, kreativne populacije, s katero delamo. Takšno okolje ti daje neverjeten zagon in vero v to, kaj se vse da, če je v ozadju le malo volje in razmisleka.

Se Novo mesto v urejanju prostora lahko primerja z Ljubljano ali bolj s kakšnim drugim mestom?

Primerjave z Ljubljano so nehvaležne. Ljubljana je prestolnica države in že po tej logiki povsem druga dimenzija tako v finančnem kot prostorskem pogledu. Bistvena razlika je v urbani kulturi in odnosu prebivalstva do urejanja javnih površin. Vseeno pa tudi v Novem mestu po res dolgi abstinenci zaznavam močno željo in podporo, da se stvari začnejo konkretnije urejati, čeprav še vedno večina predlogov za korenitejšo spremembo "pade", ko je potrebno žrtvovati kakšno parkirno mesto ali zapreti kakšno cesto za motorni promet. Mislim, da smo zelo primerljivi z drugimi mestnimi občinami v Sloveniji, čeprav so skoraj vse precej pred nami pristopile k ponovnemu vzgajanju urbane kulture in k celovitejšim prenovam mestnih jedr.

Ste med koordinatorji dolgo pričakovane prenove Glavnega trga. Kaj ta obnova pomeni za Novo mesto? Kakšno vizijo mestnega jedra bomo s prenovouresničili?

Že na prvi seji Urbanističnega sveta MONM smo postavili seznam prioritet in na prvem mestu je bila prenova Glavnega trga. K sreči je bil ravno v tem času izdelan tudi konservatorski načrt za mestno jedro, kar je dalo dober zagon celi stvari. Ta obnova seveda pomeni prvi in obenem najvidnejši korak k urejanju mestnega jedra, kar pa je po mojem mnenju še pomembnejše, je to,

da ta korak pomeni spremembo v miselnosti prebivalcev in uporabnikov mesta. Od periferije se spet osredotočamo na mestno jedro, ki je najpomembnejša točka mesta, občine in regije. Novo mesto kot glavno mesto dolenske regije in gospodarsko najuspešnejša mestna občina v Sloveniji šele zdaj dobiva temu primerno podobo. Lahko upamo, da se bodo v mesto z urejenim mestnim središčem začeli priseljevati mladi, vitalni prebivalci in da bodo pritličja zasedle urbane in mestotvorne vsebine z visoko dodano vrednostjo. Brez ljudi in vsebin je seveda urejena javna površina zgolj lupina, okvir, potencial ...

Katere prakse preurejanja in oživljanja mestnega jedra od drugod, iz Slovenije ali tujine, bi izpostavili kot dobre primere in zakaj? (mogoče kakšna slika)

Težko izpostavim samo en primer. Pri nas lahko (poleg Ljubljane) omenim Škofjo Loko, Celje, Kranj, tudi Maribor, morda Slovenj Gradec in Koper, ki so vsi primeri celovitega pristopa k urejanju mestnega jedra ali kakšnega drugega zaokroženega območja. Vsi so nastali na podlagi natečajev, torej demokratičnega izbora različnih predlogov, vsi so se oprli na mnenje prebivalcev, vsi so bolj ali manj uspešno upoštevali različne stroke, možnosti in vizije ... in tako smo uspeli tudi v Novem mestu – sinergijsko pristopiti k temu. Čeprav "operacija" še ni končana, pa je jasno, da bodo po fizični prenovi glavne naloge vsebinska prenova in zapolnitev s kvalitetnim programom ter naselitev stalnih prebivalcev, ki potrebujejo, živijo in uživajo urbano življenje v mestnem središču ter pri tem razumejo tudi omejitve, ki jih prinaša.

V tujini je seveda tega več, zglede pa bi Novo mesto moralo črpati iz manjših mest in središč manjših regij, saj smo po obsegu in pomenu takšnim bolj podobni. Po principu prenove, funkcionalnosti in skladnosti z lokalno klimo so mi sicer blizu nekateri pristopi s severa (npr. primeri iz Avstrije, skandinavskih držav ...), Novo mesto pa vendarle sodi v mediteranski regijski okvir in zato so vzori iz Italije, Španije, Portugalske in tudi Francije za naše mesto bolj primerni. Že Mušič je obravnaval Novo mesto kot mediteransko mesto in mu je šlo »na živce«

vse, kar je »dišalo« po severu – tudi zato je rotovž kot značilno germansko arhitekturo, kolikor se je le dalo, skril za drevesi na trgu. Podpiram seveda tudi prenove, ki potekajo od spodaj navzgor (t. i. »bottom-up« sistem), saj te običajno zelo dobro zaznavajo in upoštevajo potrebe uporabnikov.

Ali ste se pri načrtovanju obnove zgledovali po katerih od teh?

Načrtovanje samo je avtorsko delo biroja AtelierArhitekti, d. o. o., ki ga vodi še eden boljših profesorjev FA (zdaj že v pokoju), prof. Jurij Kobe, ki je mimogrede dolenskih korenin. Od kje je povzema zglede, bi bilo potrebno vprašati njega. Gotovo pa je upošteval zgodovinski razvoj mesta, njegov mediteranski značaj in obenem upošteval vse sodobne pristope k urejanju javnih površin ... navsezadnje smo v natečajni komisiji pred dvema letoma tudi zato izbrali njegov predlog kot zmagovalno rešitev za Novo mesto.

Glede na to, da ste profesor na Fakulteti za arhitekturo – kaj ste se pri obnovi mestnega jedra naučili in kaj od tega boste prenesli na svoje študente?

Prva leta po svoji diplomii sem delal v enem boljših birojev za mestne ureditve pri izjemnih arhitektih, Prešernovih nagrajencih, Mateju in Vesni Vožlič, ki sta med drugim avtorja večine ureditev ob Ljubljani (Cankarjevo in Hribarjevo nabrežje, Dvorni trg, Gallusovo nabrežje ...). Tam sem se imel priložnost naučiti in v praksi doživeti, kaj pomeni projektirati in nadzorovati prenovu javnih površin v mestnem središču. V Novem mestu pa nastopam v drugačni vlogi, in sicer kot predstavnik naročnika in koordinator procesa med naročnikom, nadzorom, projektanti, izvajalci ter uporabniki mesta. To so precej drugačne izkušnje. Začenjaš razumeti pomen financiranja, naš zapleten birokratski sistem, demokratične procese in lokalno politiko ter izjemen pomen komunikacije z vsemi vpletenimi. Študentom zdaj veliko lažje razložim, da ne bo dovolj, če bodo samo pravilno sprojevali neko javno površino, trg ali ulico. K takšni nalogi morajo pristopiti s poglobljeno raziskavo, poznavanjem vseh

Tudi KS Center je (o)čistila sosesko

Ob aprilskem Dnevu Zemlje je Mestna občina Novo mesto organizirala prvo vsesplošno čistilno akcijo Očistimo sosesko 2016. Na pobudo so se odzvali tudi v KS Center in skupaj s krajanji očistili Park Evropske unije, del sprehajalnih poti v Ragovem logu, Šance, Breg in Župančičevo sprehajališče. Akcija se je za krajanje, ki so čistili v smeri Ragovega loga, končala s toplim obrokom in druženjem v KS Majde Šilc, zadolženi za Župančičevo sprehajališče pa so akcijo končali v družbi krajanov KS Bršljin.

Ustanovitev Odbora za prostor

Krajevna skupnost Center je na svoji junijski seji 2016 ustanovila odbor za prostor in poleg predsednika KS Center Matije Škofa vanj povabila še šest krajanov: Urško Skrt, ki bo odbor tudi vodila, Matjano Urek, Natalijo Zanoški, Jurija Kobeta, Toneta Zupanca in Marka Lamperta. Osnovna naloga odbora bo urejanje urbanega in naravnega dela jedra kot celote ter njegovo programsko oživljanje s poudarkom na informiranju krajanov, sprejemanju in zbiranju predlogov, analizah ter podajanju predlogov krajevni skupnosti in ostalim deležnikom centra.

zgodovinskih plasti območja, upoštevati vse robne pogoje in stavbe, ki so vezane na to površino. Videti morajo potencial v prenovi kot generatorju novih vsebin in novega življenja. Mesto s prenovo ne sme zamreti. Predvsem pa jih opominjam, da je javna površina prostor javnega diskurza, ki mora vključevati vse udeležence in uporabnike. Biti mora prostor odprte družbe, ne pa nekakšen totalni design *per se*. Še tako lepo urbano ureditev morajo prebivalci vzeti za svojo, kar pa dosežeš samo z vključevanjem vseh uporabnikov v proces načrtovanja.

Kot raziskovalec veliko svojega časa posvečate varnosti pri gradnji. Bo novomeški Glavni trg po končani obnovi varen?

V to ne dvomim. Sodobna regulativa na področju varnosti je pri gradnji pri nas na visoki ravni. Zakonodajata in predpisi s postopki nadzora zagotavljajo kvaliteto. Seveda razumem, da vprašanje ne cilja na varnost samih javnih površin, ampak varnost obstoječih stavb ob teh javnih površinah. Glede tega sem že večkrat pojasnil, da mesto s tem projektom ne prenavlja stavb, ki bi jih morali prenoviti in potresno utrditi lastniki sami. Večina stavb nima ustreznih temeljev, ki po večini tudi ne dosegajo cone zmrzovanja (globine približno 1 m), hiše stojijo na neugodnem kraškem terenu, zidovi so že razpokani, vlažni itd. Vse to predstavlja grožnjo stavbam v primeru potresa ali močnejših vibracij, ki nastajajo ob delih na trgu. Z monitoringom in sprotnim merjenjem vibracij preverjamo vplive gradnje na stavbe, zato večjih težav ne pričakujem. Vseeno pa želim opozoriti vse lastnike stavb v mestnem jedru, da v primeru potresa, ki lahko pri nas po karti projektnega pospeška tal doseže pospešek 0,175g–0,20g, marsikatera stavba ne bo ostala nepoškodovana, saj niso potresno utrjene in so zato tudi nevarne. Kar bi morali lastniki storiti najprej, je preveriti potresno odpornost svoje stavbe, potem pa na podlagi ugotovitev čim prej ustrezno ukrepati.

Največ polemik – že v desetletjih pred obnovo trga – se dotika prometnega režima. Nekateri bi radi zaprli celoten trg, nekateri trgovci pa si želijo ohraniti

prometni režim, saj se bojijo omejitev. Zakaj sami zagovarjate delno zaporo, ki obsega zaporo avtomobilskega prometa iz smeri Kandije in popolno zapora dela trga od Gostišča na trgu do Foto Asje?

Zagovarjam jo zato, ker smo jo v široki skupini predstavnikov različnih interesnih skupin (prebivalci, obiskovalci, lastniki, najemniki, poslovni subjekti, arhitekti, urbanisti, občinska uprava, kabinet župana, ZVKDS ...) določili in potrdili demokratično in z veliko večino. Osebo se seveda zavzemam za popolno zaprtje Glavnega trga od Čajarne do Foto Asje in za odpiranje te cone motornemu prometu samo za dostavo (med 6. in 9. uro zjutraj) ter ob posebnih primerih. Vendar je večina odločila, da je to zaenkrat preradikalen ukrep, zato naj bo v prvi fazi zaprt samo gornji del trga; kasneje, če se izkaže za smotno, pa še spodnji. Morda bi bila zdaj, ko smo že vsi navajeni, da se po Glavnem trgu ne vozi, res prilagoditev, da se zapre celota, vendar te določitve ne more sprejeti ena oseba. Sprožiti bo treba še en demokratičen proces, da dobi takšna odločitev kredibilnost.

Kateri so po vašem mnenju ključni izzivi Novega mesta v urbanističnem pogledu?

V času, odkar delujem kot predsednik Urbanističnega sveta MONM, je bilo uresničenega kar precej, veliko pa je še v postopkih projektiranja, pridobivanja dovoljenj ali je odvisnega od različnih razpisov za sofinanciranje ipd. Mesto se gradi in ureja počasi in štiri leta gotovo niso dovolj, da bi lahko uredili kar vse, kar si želimo.

Ključni izzivi so tako po mojem mnenju še: dokončanje projekta prenove javnih površin mestnega jedra, ureditev avtobusne postaje, izgradnja stavbe Novi trg 6 s parkom in urbano ploščadjo, izvedba arheološkega parka, izgradnja garažne hiše pod Kapitljem, izgradnja vzhodne in zahodne obvoznice ter južne povezovalne ceste, izgradnja vsaj

dveh brvi preko Krke, poenotenje koncepta športnih objektov in površin za mesto (Portoval) in regijo (Češča vas) z izgradnjo bazena, celovita prenova Sokolskega doma z določitvijo programa in vsebin, ureditev Ljubljanske ceste v povezovalno avenijo, ureditev Kandijske ceste v lokalno cesto z ureditvijo t. i. mestne plaže ob Krki. Pa še spodbujanje naseljevanja mladih kreativnih

V Novem mestu po res dolgi abstinenci zaznavam močno željo in podporo, da se stvari začnejo konkretnije urejati, čeprav še vedno večina predlogov za korenitejše spremembe »pade«, ko je potrebno žrtvovati kakšno parkirno mesto ali zapreti kakšno cesto za motorni promet.

prebivalcev in družin, ki nosijo v sebi urbano kulturo in so pogoj za vznik vsebin ter dogajanja, ki mesto spreminjajo v zaželeno lokacijo za bivanje in delo. Vse naštetu bi morala biti tudi okvirna programska usmeritev za nov županski mandat, če me bo kdo glede tega kaj vprašal ;).

Kakšna je vaša vizija mesta, kot je Novo mesto, tudi onkraj Glavnega trga?

Vizija mesta je v prvi vrsti oživljeno mesto, kar dosežemo, kot že rečeno, s prebivalci in vsebinami, ki razumejo mesto kot prostor priložnosti in kvalitetnega življenja s pestrim dogajanjem na javnih površinah. Z uporabniki mesta torej, ki te površine razumejo kot skupno dobro in jih zato tudi varujejo, cenijo in vsakodnevno uporabljajo. Vizija je razvoj mesta iz centra navzven. Vizija je dobra infrastruktura, kjer je center mesta tudi center dogajanja in najvitalnejše območje občine. Vizija je raba alternativnih načinov mobilnosti in omejevanje motornega

Ureditev dotrajane škarpe na vhodu na Ragov most

Že nekaj let je priljubljeno sprehajalno pot v mestni gozd kazila poškodovana škarpa pri mostu v Ragov log. Zato se je KS Center jeseni 2016 odločila, da skupaj s stanovalci Jerebove 18 obnovi dotrajano škarpo in tako uredi vhod na stopnišče, ki vodi do mostu. Obnova je časovno sovpadala z energetske sanacije sosednjega bloka. Rezultat skupne akcije je tako bistveno bolj urejen vhod v Ragov log z Jerebove ulice.

Predavanje o pravilnem kurjenju kaminov in peči na drva

Na začetku kurilne sezone 2016–2017 je KS Center v hostlu Situla organizirala predavanje o okolju prijazni rabi drv za kurjavo v malih gospodinjstvih. Krajan Marjan Grah, diplomiran inženir gozdarstva in svetovalec za biomaso na Zavodu za gozdove Slovenije, je slušateljem predstavil pravilno kurjenje drv s poudarkom na zmanjševanju onesnaževanja s trdnimi delci PM10. Novo mesto sodi med kraje, ki so precej onesnaženi s trdnimi delci. Za primer lahko navedemo, da so bile decembra 2016 mejne vrednosti presežene 20 dni, januarja 2017 pa kar 22 dni.

prometa v centru, kar pomeni tudi čistejši zrak in varnejše okolje. Vizija je nenazadnje tudi t. i. pametno, sodobno in odprto mesto, kar bi glede na gospodarske kazalce tudi moralo biti.

Glavni trg bo prenovljen. Verjetno se bo zgodila kakšna slovesnost. Kaj potem? Katerih procesov se bo potrebno takoj lotiti in katere ukrepe sprejeti, da bo mesto zaživel?

Že sedaj poteka živahna dejavnost Zavoda Novo mesto, da v prenovljeno jedro pripelje čim več dogodkov in aktivnosti, ki predstavljajo tiste dejavnosti, ki Novo mesto postavljajo na zemljevid zanimivih destinacij tako za domačine iz ožje in širše regije kot druge. Novo mesto že ima več odmevnih dogodkov, ki so postali tradicionalni in so dobro obiskani, verjamem pa, da bo po prenovi tega še več. Druga stvar so kvalitetne in pestre storitve, ki mestnemu jedru močno manjkajo. Na delavnici v okviru javne obravnave konservatorskega načrta in prenove mestnega jedra leta 2015 so udeleženci poleg drugega izpostavili predvsem pomanjkanje kvalitetnih restavracij, manjših trgovin in lokalov z zanimivo ponudbo lokalnih posebnosti in izdelkov, vinoteke, lokalov s podaljšanim delovnim časom, več gostinskih vrtov na trgu, javno rabo atrijev itd. Takšnim vsebinam je potrebno omogočiti prostor in pogoje za uspešno delovanje.

Še posebej skrbno pa se bo treba lotiti procesa subvencioniranja in privabljanja novih stanovančev, izgradnje novih stanovanj ter formiranja pomoči pri prenovi ovojja obstoječih stavb, ki mejijo na javne površine, da se poleg urejenih talnih uredijo tudi vertikalne površine.

Novo mesto, avgust 2018

Delavnica o identiteti mestnega jedra

Srce, duša in izvor mesta

Jana Murgelj

Krajevna skupnost Center se od ostalih krajevnih skupnosti precej razlikuje, saj v centru leži staro mestno jedro.

Večina, vsaj tisti starejši od trideset let, ima do mestnega jedra (poseben) odnos ali vsaj spomin nanj. Kaj točno to je, smo poskušali razbrati na delavnici, ki je bila v začetku leta 2015 v okviru priprave konservatorskega načrta, ko smo med drugim iskali tudi odgovor na vprašanje, *v čem se mestno jedro razlikuje od drugih delov mesta*. Dobili smo okoli šestdeset odgovorov prebivalcev različnih starosti in profilov iz celega mesta.

Mestno jedro večini predstavlja zgoščeno idejo kraja kot celote oziroma zgodbo kraja.

Mestno jedro je večina udeležencev prvenstveno prepoznala kot prostor druženja oziroma izmenjave. Ugotovili smo, da mestno jedro doživljamo kot *srce, dušo, izvor oziroma identiteto mesta*, saj večini predstavlja zgoščeno idejo kraja kot celote oziroma zgodbo kraja. Osebi iz drugega kraja na primer mesto predstavimo tako, da jo peljemo na sprehod v mestno jedro. Tudi sami primerjamo mestno jedro z mestnimi jedri drugih mest in se tako umeščamo v širši ekonomsko socialni geografiji, saj je mestno jedro (močan) povod doživljanja notranje in zunanje podobe posameznika.

Mestno jedro v nas prebuja spomine in sentimentalnost, vsaj pri tistih starejših od trideset let. Vendar se je treba zavedati, da so ti mestno jedro spoznali še v dobi pred razmahom nakupovalne, zabaviščne, turistične in vse ostale ponudbe, prometa in tehnologije, ko je bilo mestno jedro edino nakupovalno in družabno središče za celotno širšo okolico.

Mestno jedro se od drugih predelov mesta razlikuje po tem, da *je vse na dosegu roke*. Odlikuje ga *raznolikost prostora*, saj ga sestavljajo kulturnozgodovinski objekti in hiše: cerkvi, muzeji, obzidje, teater, mestna hiša, rojstne hiše in hiše delovanja znanih osebnosti, trg, vodnjak, arkade ... in še njegove prekrasne naravne danosti, ki so povezane z reko, ki ga obliva.

Odlikuje ga tudi *socialno-ekonomska razgibanost*, saj v njem najdemo poslovno nakupovalne subjekte (trgovine, gostinske obrate, tržnico, odvetniške pisarne in ostale storitvene dejavnosti, banke), izobraževalne ustanove (vrtec, šole, visoko šolstvo, glasbeno šolo, knjižnico), upravno-administrativne urade (občinsko upravo, upravno enoto, sodišče, inšpektorat), sedeže ustanov civilne družbe in nevladnega sektorja ter prostore bogoslužja (Kapitelj, frančiškansko cerkev) in prostore za prosti čas in rekreacijo (park Loka, Evropski park).

Mestno jedro nam torej na zgoščem prostoru ponuja *raznolikost dejavnosti*: druženje, nakupovanje, sprehajanje, kulturno in športno udejstvovanje, izobraževanje, udejstvovanje pri verskih obredih, zaposlitev, socializacijo, učenje, spoznavanje, igranje, kar je zelo dobra osnova za srečevanja.

Prihodnost mestnega jedra je bila spoznana kot *prostor za razvoj socialno ekonomskih vsebin, ki prepletajo tradicijo, odprtost, zgodovino, naprednost, kakovost, pripadnost, lokalnost, spomin, znanje ... in tako sooblikujejo ter krepijo edinstvenost in identiteto kraja ter prebivalcev*.

Če bi torej povzeli idejo mestnega jedra, bi to bila *prostor izbranosti in odličnosti*.

Tajnica Sveta KS Center

Na pobudo predsednika so svetniki na novembrski seji 2016 uvedli novo funkcijo tajnika sveta KS Center in za tajnico soglasno potrdili članico Ano Granda Jakše. Ana je tako do konca mandata prevzela administrativno-upravniški del vodenja krajevnega skupnosti.

Natečaj za celotno grafično podobo in razstava prijavljenih del

Konec leta 2016 je KS Center objavila razpis za celotno grafično podobo krajevnega skupnosti. Na javni natečaj so se s svojimi predlogi javili Anže Derganc, Katja Jenič, Jurij Kocuvan, Jaka Šuln, Jure Šuln in Tomaž Šuln. Med vsemi prispelimi predlogi se je ocenjevalna komisija odločila, da glavno nagrado in odkup celotne podobe ponudi Juriju Kocuvanu. Zmagovalno oblikovno rešitev krajevna skupnost sedaj uporablja na vseh uradnih dopisih, spletni strani in seveda Facebook profilu. Prijavljena dela je KS Center v obliki razstave predstavila tudi krajanom. Plakati celostnih grafičnih rešitev so med aprilom in majem 2017 viseli v kavarni hostla Situla.

Ukrepi za oživljanje mesta

Nova »maska«
ne bo dovolj

Uroš Lubej

Foto: Boštjan Pucelj

V prihodnjih mesecih bodo vendarle kronani napori dveh zaporednih občinskih mandatov – Glavni trg bo obnovljen. Dokler še ni prepozno, je treba opozoriti na

preskromno drevesno zasaditev. Sicer bomo prikrajšani za ekonomske, psihosocialne, podnebne in druge učinke dreves. Končna izvedba naj bo čim bolj zelena, da Glavni trg poleti ne bo postal ožarjeni prostor duhov.

A fizična obnova, z drevesi ali brez, je zgolj maska. Resnično življenje se obudi z delovanjem na vseh »frontah«, z različnimi politikami, ki se medsebojno podpirajo in učinkujejo. Takoj po odprtju trga bo treba uresničiti dogovor vseh partnerjev in zgornji del Glavnega trga v celoti zapreti za avtomobilski promet.

Poleg tega je treba sprejeti niz ukrepov, ki bodo spodbujali priseljevanje stanovalcev (najemnikov in lastnikov) v mestno jedro, pomagali storitveni in obrtni dejavnosti ter spodbujali družabno in kulturno življenje.

Slediti je treba ključnemu cilju, ki je v tem, da se mesto ponovno naseli in da prazna nadstropja ter podstrešja pridobijo v last ali v najem mlade družine in posamezniki. Občina je z nakupom nekaterih objektov, ki jih želi nameniti stanovanjem, torej storila korak v pravo smer. Dodati bi bilo treba razne oblike pomoči za obnovo podstrešij in

stanovanjskih enot, ne zgolj – zaenkrat sicer neuspešnega – razpisa za obnovo fasad. Glede slednjega se je treba vprašati, zakaj je bil neuspešen in kako spodbuditi lastnike, da bodo pročelja vendarle obnovili.

Fizična obnova je zgolj maska, lepa, grda, betonska ali manj betonska. Resnično življenje pa se ne obudi z novo masko, ampak so potrebne večplastne spremembe, delovanje na vseh »frontah«, z različnimi politikami, ki se medsebojno podpirajo in učinkujejo.

Stvari v mestu so kompleksne, obnove so drage in zahtevne, po navadi tudi pod dodatnim pritiskom spomeniškega varstva. Zato mora občina pri tem zavzeti aktivno vlogo in se ne smemo izgovarjati na to, da gre za zasebne objekte. Jasno je, da pri tem obstaja javna korist: živeče in delujoče mestno jedro je duša mesta in temelj turistične dejavnosti.

Upajmo seveda, da bo občina skupaj s trgovci in gostinci nadaljevala z najuspešnejšo pobudo oživljanja mestnega jedra v zadnjih desetletjih: nočjo nakupov, ki je v mesto pritegnila res veliko število ljudi. Šlo je za kulturo, za druženje, za spoznavanje. Noči nakupov bi se lahko pridružile noč kulture, noč družabnih iger, noč teka, noč koles in tako bi imeli celovit program petkovih večerov skozi

celotno leto. Takšne pobude ne morejo biti dolgotrajne, če temeljijo na entuziazmu in prostovoljnemu angažmaju posameznikov: treba jih je spraviti pod okrilje inštitucij ter finančno in logistično podpreti.

Ne manjka tudi drugih izzivov: predvsem gre za vprašanje obnove tržnice in Sokolskega doma. Pri slednjem smo žal kot zapravili priložnost, da bi tam nastal center alternativne kulture. Pred desetletjem se je tam nakopičila neverjetna umetniška energija: koncerti in razstave so se odvijale na tedenski ravni. Scena je zaradi notranjih sporov in zaradi neposluha politike izginjala in bila navsezadnje tudi izgnana. Kako bomo iz Sokolskega doma spet ustvarili kulturniško-umetniški center, ki bo sobival s krajani in celotnim mestom?

Politiki imajo vse prevečkrat občutek, da morajo sprejeti odgovornost za vse odločitve. Sodobni trendi gredo v nasprotno smer: odločitve se sprejemajo demokratično, oblast je velikokrat zgolj organizator razprav, znotraj katerih ljudje sprejemajo odločitve. Zato je treba v KS Center vpeljati participatorni proračun, kar bi pomenilo, da odločitev o investicijah v naši soseski ne bi več sprejemala svet krajevne skupnosti oziroma občina, ampak krajani.

Skratka, čeprav je vsepovsod čutili navdušenje nad tem, da bo Glavni trg končno obnovljen, bo zelo kmalu prišlo *jutro po tem*. Pravilno je, da o njem razmišljamo že danes.

Urbanka: pilotska pisarna celovite urbane prenov

Ob napovedani prenovi Glavnega trga se je KS Center pridružila lokalnim nevladnim organizacijam pri vzpostavitvi pilotne pisarne celovite urbane prenov oziroma Urbanke. Pisarna je spomladi 2017 osveščala meščane o praksah prenavljanja mestnih središč, zbirala pobude obiskovalcev mestnega jedra ter organizirala posvete o prenovi Glavnega trga. Predstavniki krajevne skupnosti so vsak ponedeljek dežurali v pisarni, kot parter pri projektu pa je KS Center tudi krila stroške njenega delovanja.

Prvi zipline v Novem mestu

Mestna občina Novo mesto zadnjih nekaj let redno objavlja javne pozive za sofinanciranje obnove igral ali postavitve novih. Na pozivu 2016 je bila odobrena tudi prijava KS Center in občina se je zavezala, da bo do višine 50 % oziroma do 2000 evrov sofinancirala postavitve ziplina v Parku Evropske unije. Igralo se je postavilo spomladi 2017 in okoliški prebivalci lahko zatrdijo, da od takrat ni minilo dneva, da ne bi na ziplinu slišali otroške vzklike veselja.

Živeti v centru je lepo

Marijan Dović

Foto: Boštjan Pucelj

Krošnje dreves se lahko zibljejo v vetru poznega popoldneva. Gozd je še bahavo zelen, čeprav se tu in tam že nakazujejo odtenki rumene, celo rdečkastorjave – neizprosno znamenje, da gre poletje h koncu. Kot mladenič, ki mu prve

sivine v laseh naznanjajo prehod v zrela leta, se gozd radovedno ogleduje v zrcalu rečne gladine, le rahlo nagubane od vetra, neprosojno zaklenjene v barvi smaragda. Mir na reki za hip skali vzlet race, tu in tam gladino srebrnkasto prestreli igriv skok ribe, nad vsem skupaj se neslišno, dostojanstveno preletava siva čaplja, ki naposled sede na obrežno vejo. Spodaj pod jezom pri mlinu na lesenem zelenkastem čolnu ribič meče trnek, zdi se, da niti ne toliko zaradi večerje ...

Poletna impresija z odmaknjenega podeželja? Nikakor ne. To je vsakodnevni pogled iz moje sobe v mansardi vrstne hiše na Šolski 13; tako sem se ga že navadil, da ga moram s temle zapisom nekoliko potujiti – tako se bom nemara spet zavedel, koliko je v resnici vreden. Šolska ulica se nahaja v Novem mestu, a ne na robu, temveč prav v središču, v Krkinem okljuku – manj kot sto metrov od Simulakra, Situle, Glavnega trga ... In takih čarobnih ulic se v starem mestu, a tudi izven, najde še kar nekaj – od slovečega Brega dalje. Novo mesto je pač v tem pogledu nekaj posebnega.

»Živeti v centru je lepo«, to je delovni naslov, ki mi ga je sugeriral Matic Škof, ko me je

povabil k pisanju te kolumne. Odločil sem se, da ga kar obdržim. Dan, ko mi ni treba zapustiti mesta in sem lahko doma, je zame mali praznik. Kaj bom počel, kako si bom osladil dan, pa četudi je delovni? Kavica v Gogi – lahko tudi brez družbe, ob sveži knjigi ali reviji, opoldne hitra malica v Situli ... in popoldne, recimo, odpeljem štiriletno Ano in osemletno Katko na sladolead na Loko – a tja se odpravimo s čolničkom, izplujemo iznad jeza, veslamo v senci mogočnih zidov frančiškanskega samostana, smuknemo pod Kandijkim mostom mimo legendarne Lunce in že smo pod Bregom ... Odbojka na Loki, na topli mivki, z ženo Tino in Vidom in Jurijem, najinima sinovoma, ki sta zrasla že v krepka fanta? Zvečer – koncert v kulturnem centru, literarec v Gogi, otvoritev razstave, predstava v APT, nočni jam session v Lokalpatriotu v času delavnice Jazzinty ... ali preprosto – točeno pivo pri Vovku, Vodnjaku ali Slončku?

Sobota je prav gotovo dan za novomeško tržnico. K Ireni s šmarješke kmetije Rangus po domačo zelenjavo, špeh in ocvirke, k Majdi po meso in naposled je tu orehovška

Verica – morala bi prejeti Mišmašev zlati orden za peko najboljšega kruha na svetu, štrukeljcev, potic, mlincev ... Kar še manjka, dobimo v butični tržnici pri Darji: med, sir za žar, domači jogurt ... in potem v čajarno Stari most po čajčke: *assam dirial, pu erh, earl green* ...

Staro mesto je letos res precej v razsulu – a kaj zato, le veselimo se lahko temeljite in preiščene prenove Glavnega trga; dolgo smo jo pričakovali in jo naposled dočakali. Moja draga, ki se čez Glavni trg in Kandijski most odpravlja v službo na Grm, z navdušenjem spremlja nastajanje novega tlakovanja in urbane opreme. Sam pa se še enkrat ozrem iz svojega fotelja nad Krko – in srce mi ne da, da ne bi omenil neke boleče stvari: pobuda za »Pot od mlina do mlina«, ki smo jo zagnali še v novomeškem časopisu *Park* pred več kot desetletjem, zadnja leta pa smo jo promovirali pri iniciativi *Pešfolk*, še ni obrodila sadov. *Parka*, časopisa, ki je nekoč pomembno prispeval h krepitvi

Sprehajalci, tekači, kolesarji, mamice, otroci – vsi meščani smo še vedno prikrajšani za sijajne romantične koticke, skrite na severnem bregu Krke. Upajmo, da ne za dolgo.

civilne sfere na Dolenjskem, žal že leta ni več, pešpoti, ki naj bi se nekoč imenovala »Rudolfovo sprehajališče«, pa tudi še ni na vidiku. Sprehajalci, tekači, kolesarji, mamice, otroci – vsi meščani smo še vedno prikrajšani za sijajne romantične koticke, skrite na severnem bregu Krke. Upajmo, da ne za dolgo.

Novo mesto, 21. avgusta 2018

Donatorji namenili 800 EUR sredstev za obnovo otroških igral

Ena od prednostnih nalog KS Center je ustvarjati otrokom in mladini prijazno krajevno skupnost. S tem namenom vsako leto obnovijo nekaj igral in dokupijo nova igrala v Športnem parku Loka oziroma v Parku Evropske unije. Žal pa redna sredstva, ki jih prejme KS Center, ne zadoščajo za uresničitev celotnega ambicioznega načrta osvežitve otroških igral. Zato so se predstavniki krajevne skupnosti lanskega septembra odločili za akcijo zbiranja namenskih donatorskih sredstev za obnovo in nakup novih igral. Zbrali so 800 evrov in KS Center se ob tej priložnosti zahvaljuje vsakemu donatorju posebej. Ti so: Družina, d. o. o., Ljubljana, Yurena Novo mesto, d. o. o., TPV, d. o. o., Glavni trg, Matija Škof, s. p., Espri, d. o. o., Terca, d. o. o., Založba GOGA, LokalPatriot, Društvo novomeških študentov in Zavod Situla.

Nakupovanje v KS Center

Imeti, česar drugi nimajo

Jana Murgelj

Foto: Sašo Draksler

Center seveda ni samo bivalna sosenska. Na prostoru KS Center se odvijajo tudi upravne, izobraževalne, kulturne, razvedrilne, športno-rekreativne,

duhovne, turistične in seveda poslovne dejavnosti. Tako je v KS Center dnevno veliko obiskovalcev iz drugih delov mesta in občine. Najbolj znana ulica v KS Center je verjetno Glavni trg, ki pove, da je trgovski del mesta velik del identitete tega prostora.

Moje življenje se je v preteklih dvanajstih letih dobro preželo z Glavnim trgom. V mestu sem preživljala cel dan, saj so bili tam moj dom, moja služba in moje interesne dejavnosti. Spoznala sem ga iz čevljev prebivalke, ustanoviteljice in lastnice gostinskega lokala, trgovine in prireditvenega prostora. Občutila sem tudi, kaj pomeni biti lastnik nepremičnine in kaj najemnik lokala. Sodelovala sem tako v svetu Krajevne skupnosti Center kot v Zavodu Grem v mesto, ki povezuje poslovne subjekte mestnega jedra. Torej bi se lahko opisala s tako moderno besedo, kot je interdisciplinarni uporabnik mestnega jedra. Seveda sem daleč največ časa in energije vlagala v svojo poslovno dejavnost.

Dvanajst let je dovolj dolga doba, da sem materijo, ki me je obdajala, dobro spoznala. V svojem delovanju sem uspešna. Če ne drugega, dejavnosti, ki sem jih postavila na noge, dajejo dohodek vsaj šestim zaposlenim, pa tudi Čajarna se je uveljavila

kot prepoznaven orientacijski pojem znotraj mestnega jedra. To so tudi kavarna, Mladinska knjiga, gostišče, Goga, Situla, Slon, vodnjak, rotovž, glasbena šola, Vovko, Delavska hranilnica ... Nazivi, po katerih se ravnamo, ko želimo povedati, v katerem delu mesta se nahajamo.

Seveda je nakupovalno-storitveni del mestnega jedra v zadnjih dvajsetih letih izgubil kar nekaj sape. Z vseh strani so ga prehitevali nakupovalni centri, ki jih je v našem mestu preveč, pa tudi razvoj potreb, mobilnosti in tehnologij. Težko si je predstavljati, da je bilo še pred petindvajsetimi leti mestno jedro edino nakupovalno središče. V njem smo kupovali tako osnovno košarico dobrin kot tehnično robo, in sicer od vijakov do motornih žag, koles, televizorjev, smuči, metražnega blaga, igrač, avtodielov in celo avtomobilov. Na otvoritvi modne hiše Julija je bilo toliko ljudi, da je bil poln cel Glavni trg.

Danes je slika precej drugačna. Z zaprtjem Müllerja je mestno jedro izgubilo magnet za zadovoljitev široke potrošnje prebivalcev. Od trgovskih dejavnosti so ostale trgovine z oblačili in obutvijo, Mercator ter nekaj specializiranih trgovin: knjigarne, zlatarne, urarji, Zoo Goli – trgovina za male živali, optika Poljšak, Žefran z dekorativnimi predmeti, L'Occitane s kozmetiko in parfumi, 3Lab z dentalnimi pripomočki in proteini ter moja, Stari most s čaji, zdravo prehrano in darili. Ponudba storitev je malo boljša, saj v mestnem jedru najdete nekaj gostinskih lokalov, hotel in hostel, nepremičninske in turistične agencije, odvetnike, frizerje, maserje, čevljarja in še nekaj drugih. Najdete pa tudi ponudbo praznih prostorov in izložb.

Veliko dejavnikov botruje temu, da je podoba nakupovalnega dela mestnega jedra precej siromašna. Poleg naštetih modernih nakupovalnih središč in spletne trgovine so pomembni razlogi za takšno stanje tudi neurejenost infrastrukture, dotrajane stavbe, nerazumevanje lastnikov poslovnih prostorov in predvsem neekonomičnost večine dejavnosti v takem okolju: otežen dostop (za današnje standarde ljudi) in posledično premajhen pretok ljudi.

Vedeti je treba, da trgovine s tehničnim blagom v mestnem jedru ne moremo pričakovati, saj ne obstajata ne dovolj velika prodajna površina ne zadostna infrastruktura za prevzem blaga. Človek v današnjem času iz mestnega jedra pač ne nosi novega televizorja ali pa motorke in tudi deset kil špecerije ne.

Ideje o butičnih art in specializiranih trgovinah v mestnem jedru so sicer odlične, ampak brez znanja in prave kalkulacije bodo vse kratke sape. Veliko znanja in še več predanosti je namreč potrebno, da izberemo pravo dejavnost, ki je ustrezna za okolje mestnega jedra, naredimo pravilno kalkulacijo z investicijo vred, imamo dovolj znanja iz trženja, da za naše dejavnosti izvejo pravi ljudje, ki jih mora biti tudi dovolj, nato pa jih moramo še prepričati, da pridejo raje k nam, kot da se odpravijo v veliko bolj dostopen nakupovalni center ali se odločijo za spletni nakup. Upoštevati je treba tudi zajeten finančni vložek in veliko neplačanih ur dela.

Tako je za dolgoročno oživitev potrebna najprej smiselna lista dejavnosti, ki jih infrastruktura in ekonomika mestnega jedra preneseta in ki bodo tvorile zaokroženo celoto ponudbe nakupovalnega centra. V nadaljevanju je potrebno pametno subvencioniranje teh dejavnosti, ne da bi s tem ustvarjali neloyalno konkurenco že obstoječim dejavnostim. Tako nespametno ravnanje lahko na koncu namreč pokoplje oba ponudnika. Predvsem pa je potrebna vzpostavitev mentorstev, da se tisti, ki imajo željo in pogum, ki sta ključnega pomena, lahko naučijo osnovnih zakonitosti posla v mestnem jedru, kalkulacije in časovnice investicije.

Obnova stopnišča pod Kapiteljem

Krajevna skupnost Center je pred desetimi leti namesto strme in dotrajane makadamske poti, ki povezuje Breg s Kapiteljsko ulico, zgradila tlakovano stopnišče. S tem sta dve izmed bolj pomembnih kulturno-turističnih znamenitosti Novega mesta, Kapitelj in Breg, končno dobili dostojno povezavo. Vzpostavitev stopnišča je vplivala tudi na ureditev odvodnjavanja, saj je ob vsakem večjem dežju makadamska pot postala hudourniška struga. Vremenske razmere, zimsko posipavanje in desetletje uporabe so stopnišče dodobra poškodovale. Zato je krajevna skupnost v lanskem letu nadomestila manjkajoče granitne kocke in jih ponovno utrdila s cementno maso ter sanirala in zabetonirala razmajane dele stopnišča.

Nenazadnje pa je treba v mesto pripeljati ljudi, ne le v večernih urah na prireditve, ampak tudi čez dan. Zato je najprej potrebna urejena infrastruktura – za začetek spodobno parkirišče. Mimogrede, napovedano parkirišče pod Kapitljem za obiskovalce mestnega jedra je po mojem osebnem mnenju zelo neposrečena izbira. Prvič: dostop do parkirišča z Glavnega trga bo le po ulicah, obeh ozkih, po katerih bo tek avtomobilski promet, kar zbuja vprašanje varnosti. Drugič: sprehod od Rotovža do Kapitlja bo dovolj nazorna izkušnja, koliko fizične kondicije zahteva ta vzpon. Če si poleg tega zamislite, da porivate pred sabo še otroški voziček ali bognedaj, da ste v njem, ali pa imate kakršnekoli zdravstvene težave ali ste v visokih petah, si boste ta vzpon verjetno izbrali le enkrat, potem pa iskali bolj prijazna izhodišča za obisk mestnega jedra. Seveda bo dobrodošlo, ampak kot izhodišče za obisk Glavnega trga je »skregano« s pozitivno uporabniško izkušnjo povprečnega prebivalca ali turista. Poleg parkirišča potrebujemo še dober načrt dogajanja, ki bo namenjen ljudem vseh starosti in profilov. In vse to ne bo dovolj, če lepot in posebnosti mesta ne bomo znali predstaviti izven meja naše občine, saj so za vzdržno ekonomiko večine dejavnosti v mestnem jedru ključni turisti. Edina prednost mestnega jedra pred ostalimi možnostmi nakupovanja je namreč v njegovi edinstveni, historični podobi in širini ponudbe ostalih vsebin, vse to pa domačini premalokrat občudujemo od blizu.

Iz naše zgodovine

Za vas razkrivamo: Pestra ponudba na Glavnem trgu

Dunja Mušič, arhivistka
 Zgodovinski arhiv Ljubljana,
 Enota za Dolenjsko in Belo krajino

Prvo desetletje Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev je bilo zaznamovano z relativnim gospodarskim razcvetom. Razcvetel se je uvoz in naraščalo je število trgovin. Med večjimi trgovci v Novem mestu sta bila brata Josip in Julij Kobe, ki sta imela eno od trgovin tudi na Glavnem trgu št. 91 (danes Glavni trg 24). Iz slikovitega dopisa lahko razberemo, da sta imela brata Kobe v mestu glavno zalogo mineralne vode, čaja Messmer in čajnega peciva Koestlin. Na Glavnem trgu je bilo mogoče kupiti čokolado, »cacao«, pravi »cognac«, vina iz Španije, Portugalske, Cipra in celo šampanjec iz Francije. Manjkala ni niti zaloga pristne domače slivovke, brinjevca in tropinovca. Poskrbljeno je bilo tudi za ljubitelje opojne skodelice kave.

Iz dopisa leta 1923 izvemo še, da je želel trgovec Josip Kobe v svoji hiši št. 77 (danes Glavni trg 16) na podstrežju urediti sobo za svoje zaposlene, zato je za dovoljenje prosil mestno občino. V pritličju zgradbe je njegov sin Roman Kobe leta 1940 odprl trgovino z mešanim blagom.

Vir: SI_ZAL_NME/0005 Občina Novo mesto, t. e. 103, a. e. 145.

5. piknik krajanov

Jubilejni, peti piknik KS Center, je potekal 9. septembra 2017 v Športnem parku Loka. Za animacijo in družabne igre so poskrbeli pri Društvu za razvijanje prostovoljnega dela, krajanji pa so na Loki lahko igrali nogomet ali odbojko na mički, se vozili po Krki s supi, balinali ter se seveda družili ob pijači in hrani iz bližnjega gostišča. Družabnega dogodka se je udeležilo preko sedemdeset krajanov.

Zamenjali kar 18 klopi v Parku Evropske unije

Povprečen sprehajalec težko opazi, da se v Parku Evropske unije nahaja kar 18 lesenih klopi. Do lanskega poletja je bila velika večina teh poškodovanih ali dotrajanih, zato so se v KS Center odločili, da naenkrat obnovijo kar celoten sestav klopi. Tako so pred dobrim letom v parku zamenjali vso leseno urbano pohištvo in novim klopem dodali še nekaj dodatnih košev za smeti.

»Ne pozabiti na predele mesta, ki nimajo vsebine in še niso urejeni.«

Svet Krajevne skupnosti Center je sredi leta 2016 imenoval odbor za prostor. Odbor, svetovalno telo sveta Krajevne skupnosti Center, sestavlja 7 članov. Njegova naloga je svetovanje svetu KS v okviru svojega delovnega področja, tj. prostora na območju KS Center. Odbor vodi Urška Račečič Skrt, ena od sedmih članic pa je Natalija Zanoški. Obe sta arhitektki. Urška se ukvarja predvsem s prostorskim načrtovanjem, Natalijo pa novomeška javnost pozna predvsem kot predsednico društva Est=etika.

Svet KS vas je povabil, da pristopite k odboru za prostor. Zakaj ste se odločili, da povabilo sprejmete?

Urška: Sodelovanje v odboru sem sprejela kot osebni in strokovni izziv ter priložnost sodelovati pri soustvarjanju (udobnejšega in prijaznejšega) življenja v mestu.

Natalija: Kot sveže preseljena »centrašica« sem povabilo sprejela, ker sem si želela spoznati sokrajane in ker želim soustvarjati prostor ter družbo tudi v mikrookolju, v katerem živim.

Kateri je glavni prostorski problem, s katerim se sooča krajevna skupnost? Kateri so drugi pereči problemi?

KS Center deluje na območju zgodovinskega jedra, ki je, v nasprotju z drugimi deli mesta, v večstoletnem preoblikovanju nastalo iz drugačnih življenjskih potreb prebivalcev, kot jih imamo mi danes. Od tu izvira tudi večina specifičnih (prostorskih) problemov, s katerimi se srečujemo. Hkrati pa izjemnost ponuja priložnost za ustvarjanje posebnega

duha prostora in dejavnosti, ki nam ga ponuja le mestno jedro (npr. turizem!).

Današnji problemi so posledica morfologije srednjeveškega mesta: gosto zazidavo objektov so prilagajali terenu in s tem ustvarjali nepravilne linije vmesnih povezovalnih prostorov (mrežo ulic in trgov), ki z izjemo Glavnega trga in Rozmanove ulice danes otežujejo dostope, pretok prometa ter parkiranje. Posegi na spomeniško zaščitene objekte, njihovo vzdrževanje in prenova so dragi. Skupek problemov je vabljen le redkim poslovnem in posameznikom, ki bi mestno jedro na pravi način razumeli ter ga plemenitili s svojim življenjem in delovanjem.

Občani oz. krajanji lahko v demokratičnem sistemu odločajo posredno preko izvoljenih članov v svetih, lahko pa odločajo tudi neposredno; na zborih, referendumih, iniciativah. Vključevanje prebivalcev v procese (prostorskega) odločanja ali participacija pa pomeni vplivanje na odločitve o posegih (v prostor) preko nadzora (npr. javnih storitev), pritožb, javnih dogodkov (posvetov, delavnic, obravnav, forumov), participatornega proračuna itd. Praviloma participacijo odgovorne institucije (in strokovna javnost) v Sloveniji uporabijo le v postopkih in v meri, da zadostijo veljavni zakonodaji, ker naj bi podaljševala ali celo zavirala udeležanje projektov. Ne zavedamo

Foto: osebni arhiv

Foto: Tomaž Levičar

V svetu individualizma namreč premalo cenimo in vlagamo v skupno. Živimo v srcu mesta, ne znamo pa z njim srčno živeti.

Kakšen je idealni pristop k vključevanju krajanj in krajanov pri reševanju prostorskih vprašanj krajevne skupnosti? Katere sodobne globalne prakse na področju prostora in skupnosti bi si želeli videti v Novem mestu?

pa se dolgoročnih prednosti: izboljševanja odnosov, zmanjševanja konfliktov, večje kakovosti bivanja itd. V Novem mestu smo prebivalci v zadnjih letih lahko sodelovali pri pripravi več strategij, prisostvovali na delavnicah ipd. Lahko bi se pridružili vse več občinam v Sloveniji in izvedli participatorni proračun, preko katerega občani oz. krajanji sami izglasujejo projekte, ki se bodo financirali iz dela občinskega proračuna.

V centru se skriva park

Med knjižnico Mirana Jarca in Galerijo Simulaker, kjer so pred leti imeli svoje prostore modelarji in kjer je bilo zadnje čase le zaraščeno zemljišče, je KS Center uredila park, ki zaradi odmaknjenosti nosi ime Skriti park. Ideja o njem je nastala v odboru za prostor krajevne skupnosti. Članici odbora, arhitektki in krajanji centra Urška Račečič Skrt in Natalija Zanoški, sta poskrbeli za nadzor nad izvedbo del, pri zasaditvi pa je svetoval sokrajan dr. Peter Železnik iz Gozdarskega inštituta Slovenije. Urbano opremo, ki so jo nato izdelali dijaki Srednje gradbene, lesarske in vzgojiteljske šole Šolskega centra Novo mesto, je zasnovalo Društvo Est=etika. Konec aprila 2018 sta park namenu predala predsednik KS Center Matija Škof in novomeški župan Gregor Macedoni.

So modeli vključevanja, ki jih poznamo v naši občini in v naši krajevni skupnosti, torej ustrezni?

Modeli vključevanja so ustrezni, vendar premalo raznovrstni. Pri vključevanju javnosti v priprave strategij pogrešamo odziv pripraviljavcev na pobude.

Kakšna so vaša priporočila za svet krajevne skupnosti in za občino?

Zavedati se moramo, da so večinoma prebivalci prepričani, da ne morejo vplivati na spreminjanje značilnosti in odnosov v okolici, zato so do javnih obravnav nezaupljivi in neodzivni. Ne dvomimo, da bodo kontinuirani in dosledno izpeljani procesi partnerskega urejanja prostora, predvsem v najzgodnejših fazah, vplivali na vse večji odziv prebivalcev ter vedno bolj konsenzualne odločitve za predvidene posege.

Kje ste v zadnjih štirih letih opazili največji napredek in kje stvari preveč stojijo na mestu?

Seveda ne moremo mimo prenove Glavnega trga, ki je nedvomno največji in najpomembnejši projekt Mestne občine Novo mesto v jedru mesta. Po otvoritvi pa bo potrebno veliko sinergije, da bo korzo tudi oživel. Hkrati ne smem pozabiti na ostale predele mestnega jedra, ki niso urejeni in nimajo prave vsebine. Na revitalizacijo že nekaj (deset) let čaka tudi Narodni dom.

Kako ocenjujete delovanje odbora? Na katero svojo akcijo ste najbolj ponosni? Kje ste pričakovali več ali vam morda ni uspelo narediti načrtanega?

V nepolnih dveh letih delovanja je odbor naredil prostorske analize stanja območja KS Center. Sinteze analiz so bile osnova za nekatere intervencije skupnosti (čistilna akcija ob Dnevu Zemlje, predavanje o pomenu prijazne rabe drv v gospodinjstvih, prva skupnostna urbana prenova degradirane zelene površine na Vrhovčevi ulici – Skriti park) in povezovanje z drugimi akterji (projekt začasnega zapolnjevanja praznih prostorov jedra: "Kje je prostor v Novem mestu?" in enomesečna "Lokalna pisarna celovite urbane prenove – Urbanka"). Vedno pa se da narediti več.

Foto: Borut Peterlin

Preplastitev Cvelbarjeve in Germove ulice

Člani odbora za prostor KS Center so v okviru svojih rednih nalog popisali stanje prometnih površin v mestnem jedru. Na podlagi popisa in posveta s predstavniki krajevne skupnosti so nato pripravili načrt sanacije mestnih ulic, začeni s preplastitvijo Cvelbarjeve in Germove ulice. Germova ulica je precej izpostavljena in obljudena ulica mestnega jedra, ki jo uporabljajo tako prebivalci kot tudi številni zaposleni v tem delu mesta. Zaradi turistično-kulturnih institucij ob Germovi je tudi na očeh turistov in drugih obiskovalcev mesta. Cvelbarjeva pa je kratka in ozka ulica na območju Brega, ki jo uporabljajo predvsem pešci in turisti. Pobudo za preplastitev navedenih ulic so v KS Center dobili tudi od številnih okoliških prebivalcev.

Poimenovanje naših ulic

Velike osebnosti preteklosti

Kako pogosto se vprašate, kdo so ljudje, po katerih so poimenovane naše ulice? S čim so se ukvarjali? Kakšen je bil njihov doprinos k naši družbi? V Krajevni skupnosti Center imamo, če ne upoštevamo trgov, kar devetnajst ulic, ki so poimenovane po ljudeh. Njihove zgodbe so zanimive in vsaka je nekoliko doprinesla k temu, da živimo v okolju in družbi, kot jo poznamo danes. V svetu KS Center si prizadevamo za postavitev informativnih tabel v naši krajevni skupnosti, ki bodo te ljudi predstavile. Vsebina tabel bi bila namenjena nam krajanom, ostalim prebivalcem Novega mesta, turistom in drugim obiskovalcem, predvsem pa najmlajšim, ki bi lahko preko vodenih ogledov Novega mesta spoznavali te velike osebnosti. Trenutno postopki pridobivanja soglasij še potekajo.

Pomembne osebnosti predstavljamo v tokratni številki glasila Mesto. Vsebinsko smo pripravili v sodelovanju z Domoznanskim oddelkom Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto.

Cvelbarjeva ulica

Pesnik in slikar Jože Cvelbar (rojen 1895 v Dolnji Prekopi, umrl 1916 v Monte Cucci) je svoje prve pesmi pričel objavljati kot dijak novomeške gimnazije, sčasoma pa se je bolj posvetil likovnemu ustvarjanju. S slikarstvom so bili povezani tudi njegovi načrti za prihodnost, ki jih je kruto prekinila prva svetovna vojna, saj je bil mobiliziran še pred maturo. Vojna je postala glavna tema njegovega umetniškega ustvarjanja. Na tirolski fronti, kjer je bil smrtno ranjen junija 1916, so nastale številne risbe s prizori iz vojaškega življenja in znameniti dnevniški zapiski.

Jože Cvelbar

Dalmatinova ulica

Protestantski duhovnik Jurij Dalmatin (rojen okoli 1547 v Krškem, umrl 1589 v Ljubljani) se je v rodnem Krškem šolal pri protestantu in slovničarju Adamu Bohoriču. Kot protestantski pridigar je nato služboval na Nemškem in v Ljubljani. Prevedel in napisal je več protestantskih besedil. Njegovo temeljno delo, prevod Stare in Nove zaveze, je izšlo leta 1584 in predstavlja vrh slovenske

protestantske književnosti. To je prvi prevod Svetega pisma v slovenski jezik, z njim pa je bistveno vplival na razvoj slovenskega knjižnega jezika.

Defranceschijeva ulica

Zdravnik in kirurg Peter Defranceschi (rojen 1863 v Ajdovščini, umrl 1937 v Novem mestu) je konec devetnajstega stoletja prevzel vodstvo moške bolnice v Novem mestu. Bil je pobudnik izgradnje ženske bolnice na drugem bregu Krke in nato postal primarij v obeh bolnišnicah. Med ljudmi je bil izredno priljubljen, saj je bil naklonjen preprostim in revnejšim, ki jih je zdravil zastoj. Bil je odličen kirurg in diagnostik, njegovo delovanje pa je pomenilo začetek moderne medicine in kirurgije na Dolenjskem.

Detelova ulica

Pisatelj Fran Detela (rojen 1850 v Moravčah, umrl 1926 v Ljubljani), profesor klasične filologije in francoščine, je bil šestnajst let ravnatelj gimnazije v Novem mestu. Bil je zaveden narodnjak in v tem duhu je vplival tudi na dijake. Pisal je zgodovinska pripovedna dela, povesti iz sodobnega podeželskega in malomeščanskega sveta ter veseloigre. Pripadal je krogu katoliških književnikov. Za njegova dela so značilni moralnovzgojni in kritični poudarki. V svojem najboljšem delu Trojka je prikazal vaške graščake in tri dolenske visokošolce, ki so študirali na Dunaju.

Mestno jedro bogatejše za pasji park

V mestnem jedru se soočajo s pomanjkanjem površin, ki psom nudijo svobodno gibanje. Zato lastniki psov te velikokrat spustijo v ograjena otroška igrišča in tako nehote netijo nejevoljo med drugimi uporabniki ter hkrati kršijo zakon. Krajevna skupnost Center je naveden konflikt pred nekaj leti prepoznala in začela z aktivnostmi za izgradnjo pasjega parka, kot najprimernejšo lokacijo za tovrstni park pa določila travnik pod železniškim tunelom ob reki Krki. Tako je na travniku, ki ga je lastnica, Stolna župnija Novo mesto, za ta namen brezplačno oddala krajevni skupnosti, lani zrasel 750 kvadratnih metrov velik pasji park. Park omogoča prosto gibanje in druženje psov, njegova uporaba pa je popolnoma brezplačna.

Dilančeva ulica

Ugleden Novomeščan Friderik Dilanc je po naročilu svoje matere Felicite Dilanc, rojene Gričar, leta 1687 naložil tisoč goldinarjev v dobrodelno ustanovo; vsakoletne obresti so bile prispevek k doti dveh siromašnih novomeških nevest. Dohodke iz sklada je pobiral mestni zbor in jih izplačeval vse do pričetka prve svetovne vojne.

Germova ulica

Slikar Josip Germ (rojen 1869 v Adlešičih, umrl 1950 v Novem mestu) je študiral slikarstvo na Dunaju in v Pragi, kjer je imel kasneje lasten atelje. V začetku dvajsetega stoletja se je vrnil v domovino in skoraj tri desetletja poučeval slikarstvo na novomeški gimnaziji, kjer se je z vso vnemo posvetil vzgoji šolske mladine. Navdušil se je za slovanstvo in napredne ideje ter bil aktiven v kulturno-prosvetnih društvih, zato je opaziti sledi njegove dejavnosti na skorajda vseh področjih javnega življenja v Novem mestu. Kot portretist in krajinar sodi med predstavnike akademskega realizma.

Hladnikova ulica

Skladatelj Ignacij Hladnik (rojen 1865 v Križah pri Trziču, umrl 1932 v Novem mestu) je bil eden najboljših orgelskih virtuozov na Slovenskem. Več kot štirideset let je deloval v Novem mestu

kot organist in pevovodja v kapiteljski cerkvi, v kateri je prirejal uspešne cerkvene koncerte. Na novomeških šolah je poučeval glasbo in vodil zборе. Tudi zasebno je poučeval orgle, petje in godala. Kot skladatelj je ustvaril številna vokalna, orgelska

Ignacij Hladnik

in klavirska dela. Zelo priljubljene so bile njegove cerkvene skladbe, ki jih je komponiral v slogu slovenskih narodnih pesmi.

Jenkova ulica

Simon Jenko (rojen 1835 v Podreči pri Mavčičah, umrl 1869 v Kranju) velja za najpomembnejšega pesnika literarnega obdobja med romantiko in realizmom. Pisal je domoljubne, ljubezenske, razpoloženijske in satirične pesmi. Veliko njegovih pesmi je uglasbenih, med njimi najbolj znana budnica Naprej, ki je postala narodna himna. Pesniti je začel že kot dijak v Novem mestu, kjer je nanj močno vplival stric Nikolaj, pater frančiškan. V novomeškem obdobju je spoznal svojo mladostno ljubezen in pesniško muzo Leopoldino Kuralt, ki ji je posvetil najlepše ljubezenske pesmi.

Simon Jenko

Jerebova ulica

Dušan Jereb (rojen 1908 v Ljubljani, umrl 1943 v Velikem Lipovcu), s partizanskim imenom Štefan, je v Novem mestu služboval kot veterinar. Med študijem na Dunaju se je prvič seznanil z marksistično idejo. V začetku druge svetovne vojne je postal predsednik Okrožnega odbora Osvobodilne fronte. Sodeloval je pri pripravah na oborožen upor in pri organizaciji prvih partizanskih enot. Padel je marca 1943 v Suhu krajini in bil po vojni razglašen za narodnega heroja. Po njem sta nosila ime nekdanji moški pevski zbor in ljubiteljsko gledališče v Novem mestu.

Kastelčeva ulica

Kanonik novomeškega kapitlja Matija Kastelec (rojen 1620 v Kilovčah pri Premu, umrl 1688 v Novem mestu) sodi med pomembnejše osebnosti sedemnajstega stoletja na Slovenskem. Bil je pisatelj, pesnik, jezikoslovec, prevajalec in stavbenik. Velja za prvega slovenskega katoliškega pisatelja. S svojim delom je sprožil bogato publicistično dejavnost, ki je zamrla po izgonu protestantov. Trudil se je za bogat in živahen način izražanja, s čimer je v slovensko književnost vpeljal barok. Ulica se imenuje po njem že od prvega uradnega poimenovanja ulic v Novem mestu leta 1892.

Kosova ulica

Vinko Kos (rojen 1912 v Novem mestu, umrl 1942 na Otočcu) je bil med drugo svetovno vojno eden prvih novomeških aktivistov in borcev. Sodeloval je pri organizaciji novomeškega Okrožnega odbora Osvobodilne fronte. Deloval je predvsem na propagandnem področju, za katerega je imel največ znanja in izkušenj, saj je izhajal iz znane novomeške trgovske družine. Med italijansko ofenzivo jeseni 1942 se je sredi noči 23. septembra skupaj s soborci zatekel v Beceletovo jamo v Zagradu pri Otočcu in bil nato obsojen na smrt s streljanjem.

Linhartova ulica

Dramatik in zgodovinar Anton Tomaž Linhart (rojen 1756 v Radovljici, umrl 1795 v Ljubljani) je najpomembnejši slovenski preroditelj in razsvetljenec. Njegovo delo *Poskus zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije* velja za prvo slovensko znanstveno zgodovino in največji idejni dosežek slovenskega preroda. V njem je upošteval predvsem kulturni razvoj dežele. Po tujih predlogah je napisal komediji *Županova Micka*, ki je prva slovenska igra, in *Ta veseli dan ali Matiček se ženi*. Slednja je bila prvič uprizorjena v revolucionarnem letu 1848 v Novem mestu.

KS CENTER

Nove informativne table krajevnih skupnosti

Po nekaj letih prizadevanja je krajevnim skupnostim Mestne občine Novo mesto le uspelo izoblikovati tipske informativne table. V sodelovanju s Komunalo Novo mesto je tako KS Center lansko jesen v mestnem jedru postavila štiri table, ki jih najdete na križišču Jerebove ulice in Ulice talcev, na križišču Rozmanove in Kastelčeve ulice, nasproti javnih stranišč na Glavnem trgu in nasproti Jakčevega doma. Vsem krajanom, ki želijo na informativne table izobesiti plakate, predlagamo, da se pred plakatiranjem obrnejo na KS Center. Tam jim bodo ožigosali plakate in jih poučili o pravilih plakatiranja.

Pometli so mestno jedro

Čistilna akcija ob lanskem Dnevu Zemlje je v mestnem jedru potekala nekoliko drugače. Predstavniki krajevnih skupnosti so se namreč strinjali, da Komunala Novo mesto ustrezno čisti površine mestnega središča in da večjih žarišč, ki bi bili potrebni čistilne akcije, v centru ni. Zato so se odločili, da krajanom pozovejo k pometanju mestnih ulic in jim v ta namen podarili metle z znakom KS Center. Preko petdeset krajanov je tako pometlo ulice od Brega preko Glavnega trga pa vse do Parka Evropske unije.

Prešernov trg

Pesnik slovenske romantike France Prešeren (rojen 1800 v Vrbi, umrl 1849 v Kranju) je s svojo pesniško zbirko *Poezije*, ki predstavlja največji dosežek slovenskega pesništva, vplival na narodno prebujanje in utemeljil pravico do samostojnega in enakopravnega kulturnega ter političnega življenja Slovencev v tedanji avstrijski monarhiji. Po oblikovni, tematski in izpovedni moči sodi med njegove največje umetnine cikla pesmi z naslovom »*Sonetni venec*«. Posvetil ga je svoji pesniški muzi Juliji Primic, ki je v Novem mestu preživela zadnja leta svojega življenja.

Pugljeva ulica

Pesnik in pisatelj Milan Pugelj (rojen 1883 v Novem mestu, umrl 1929 v Ljubljani) je izšel iz znane gostilniške družine v Kandiji. Po očetovi smrti je prekinil šolanje in se preselil v Ljubljano, kjer se je kasneje zaposlil v gledališču. Pisal je pesmi, vendar je pomembnejše področje njegovega literarnega ustvarjanja pripovedništvo. V ospredju njegovega pripovednega sveta so individualne zgodbe iz intimnega življenja šibkih in ranljivih ljudi. Največkrat je posegal v malomeščansko okolje uradnikov in boemov ter v podeželski svet dolenskih kmetov.

Milan Pugelj

Rozmanova ulica

Franc Rozman Stane (rojen 1911 v Spodnjih Pirničah pri Ljubljani, umrl 1944 v Lokvah) je zaradi vojaških izkušenj, ki si jih je pridobil

kot prostovoljec v španski državljanski vojski, v začetku druge svetovne vojne postal poveljnik Štajerskega bataljona. Pod njegovim poveljstvom se je slovenska osvobodilna vojska razrasla v oboroženo silo. Vodil je pomembnejše operacije na celotnem slovenskem ozemlju in osebno sodeloval pri večjih vojaških akcijah. Smrtno se je ponesrečil med preizkušanjem angleškega minometa v Beli krajini. Že nekaj dni po smrti je bil razglašen za narodnega heroja.

Seidlova cesta

Naravoslovec Ferdinand Seidl (rojen 1856 v Novem mestu, umrl 1942 v Novem mestu) je bil eden prvih pobudnikov varstva narave na Slovenskem. Ukvarjal se je z botaniko in raziskoval geološke, seizmološke, meteorološke in klimatske pojave. Zbiral je kamnine in preučeval rastlinstvo v alpskem svetu. Po upokojitvi se je preselil v rodno Novo mesto in se posvetil proučevanju geologije Dolenjske in planinstvu. Zaslužen je za poimenovanje vrha Gorjancev Trdinov vrh in zaščito gozdov na Gorjancih, v sklopu katere je bil zaščiten tudi studenec Gospodična.

Trubarjeva ulica

Protestantski duhovnik Primož Trubar (rojen 1508 v Rašici, umrl 1586 v Derendingenu) je bil ustanovitelj protestantske cerkve na Slovenskem. Opiral se je na humanistične in reformacijske ideje ter slovel kot vnet pridigar. Kot vodja protestantske cerkve je napisal več kot dvajset knjig, med njimi leta 1550 tudi prvi slovenski knjigi *Abecednik* in *Katekizem*. Prevajal je Sveto pismo, izdal slovenski koledar, pesmarice in druge nabožne knjige ter uvedel črkopis bohoričico. Velja za začetnika slovenske književnosti in utemeljitelja slovenskega knjižnega jezika.

Vrhovčeva ulica

Profesor Ivan Vrhovec (rojen 1853 v Spodnjih Poljanah pri Ljubljani, umrl 1902 v Ljubljani) je na novomeški gimnaziji poučeval zgodovino in geografijo. Dejavno je bil tudi v javnem življenju in velja za enega

Ivan Vrhovec

najbolj prizadevnih organizatorjev kulturnega življenja v Novem mestu. Zaslužen je za ožvitev gledališča, v katerem je bil igravec, režiser in dramaturg. S pomočjo arhivskih virov je raziskoval lokalno zgodovino. Napisal je več šolskih učbenikov, njegovo temeljno delo z naslovom *Zgodovina Novega mesta* je pomemben vir za preučevanje preteklosti dolenske prestolnice od njene ustanovitve do francoske okupacije.

Župančičevo sprehajališče

Pesnik in dramatik Oton Župančič (rojen 1878 v Vinici, umrl 1949 v Ljubljani) sodi med začetnike slovenske moderne. S pisateljem Ivanom Cankarjem sta prenovila slovensko literaturo s poudarkom na nacionalni in socialni ideji. Župančičeva pesnitev *Duma* predstavlja vrh domovinske lirike. Njegove pesmi, za katere je značilen melodičen slog, izžarevajo življenjski optimizem. Pomemben je tudi kot prevajalec svetovnih klasikov in esejist. Imel je velik vpliv v javnem življenju v prvi polovici dvajsetega stoletja. V Novem mestu je živel in se šolal pet let, v tem času je napisal pesem za otroke *Zima, zima bela*.

Pokal krajevnih skupnosti Mestne občine Novo mesto v raftingu

V septembru 2017 je potekalo prvo tekmovanje krajevnih skupnosti Mestne občine Novo mesto v raftingu na mirnih vodah. Gostiteljica tekmovanja, ki je letos zaradi deževnega vremena nesrečno odpadlo, je KS Center, za organizacijo in traso pa praviloma poskrbijo v Zavodu Novo mesto. Na lanskem prvem raftingu je zmagala ekipa gostiteljice KS Center.

Bi imeli piknik v Parku Evropske unije?

Park Evropske unije je najbolj pomembna zelena površina v krajevnih skupnosti. Park je od središča mesta oddaljen le nekaj minut hoje in zato ponuja možnost sproščujočega oddiha v naravi za številne skupine meščanov, izletnikov ali turistov. Veliko ograjeno otroško igrišče, sklop osemnajstih klopic, urejeni travniki in zipline namreč ponujajo zanimivo animacijo tako za otroke in mladino kot tudi za njihove starše in prijatelje. V letošnjem letu KS Center načrtuje dopolnitev prostorske ponudbe parka z izgradnjo trajne infrastrukture za samostojno organiziranje piknikov. S predvideno postavitvijo zidanega žara in sistema štirih klopi ter miz bo park postal eden kvalitetnejših turističnih objektov urbanega in zelenega turizma v občini.

Zakaj je Novo mesto tudi moje mesto

Peter Železnik

Foto: Alenka Peterlin

Do odhoda na študij v Ljubljani nisem imel z Novim mestom in njegovo širšo okolico skoraj nobenega stika. Tudi na izletih s starši v mladosti se nam je to mesto iz neznanega razloga izmikalo. Tako razen vtisov z nekaj

kratkim obiskom in informacij, ki so mi jih vbijali v glavo v šoli, o Novem mestu in njegovih prebivalcih nisem imel prave predstave. Če bi me takrat vprašali, v katerem mestu si ne predstavljam živeti, bi verjetno navedel

Mesto je polno zanimivih, a velikokrat skritih javnih zelenih kotičkov, ki so na žalost nepovezani in jih celo prebivalci sami ne poznajo. Kličejo po izpostavitvi in načrtni ureditvi. V zadnjem času so razveseljive pobude meščanov za ureditev teh kotičkov, pri čemer tudi sam z veseljem sodelujem.

Novo mesto. Med študijem pa sem spoznal kar nekaj Novomeščanov in me je njihov kraj začel zanimati.

Če zanemarim najpomembnejši razlog za selitev iz Celja v Novo mesto, ki je zelo intimne narave, je takoj na drugem mestu okolje. V Celju se soočajo z zelo

obremenjujočimi posledicami stoletje in več dolgega industrijskega razvoja. Industrija je pustila pečat tudi v Novem mestu, vendar je njen vpliv zaradi modernejšega pristopa do okolja manjši. Novo mesto je resnično zeleno mesto. Gre za naravne danosti, ohranjene po naključju ali z načrtnimi ureditvami naših prednikov.

Staro mestno jedro na okljuku reke Krke, kjer živim, ima edinstveno lokacijo. Zelena in urbana infrastruktura je v primerjavi s slovenskim povprečjem zadovoljiva in se v zadnjih letih izboljšuje. Priložnosti za izboljšave in nadgradnje pa je še ogromno, saj je njeno stanje v primerjavi z evropskimi zelenimi mesti vseeno nezadovoljivo. Od jutranje kave v prijetnem lokalu v mestnem središču ali z obrežja Krke vas od sprehoda po mestnih gozdovih Ragov log in Portoval ali po gozdnati pokrajini na Marofu loči 10 minut hoje. Priznam, Novo mesto ti vsekakor zleze pod kožo.

Mesto je polno zanimivih, a velikokrat skritih javnih zelenih kotičkov, ki so na žalost nepovezani in jih celo prebivalci sami ne poznajo. Kličejo po izpostavitvi in načrtni ureditvi. V zadnjem času so razveseljive pobude meščanov za ureditev teh kotičkov, pri čemer tudi sam z veseljem sodelujem.

Mimogrede, ste že obiskali Skriti vrt na Vrhovčevi?

Posebno bogastvo predstavljajo tudi zasebni vrtovi, kjer raste veliko število dreves velikih dimenzij, ki so še posebno pomembna za mestno okolje. Obrežje reke Krke sicer še ni dostopno tako, kot bi si krajanje želeli, a v zadnjem desetletju se je glede tega precej spremenilo. Zeleno mesto ob zeleni reki zagotovo zaradi naravnih in tudi zgodovinskih ter kulturnih danosti privablja vedno več obiskovalcev od daleč in blizu.

Razveseljuje me, da se zavedanje meščanov o teh danostih povečuje in jih vedno bolj izkoriščajo. Pred Novim mestom je tako kot pred vsemi urbanimi središči velik izziv. Podnebne spremembe so v urbanem okolju še izrazitejše in bodo bistveno vplivale na kvaliteto življenja Novomeščanov. Načrtno in inovativno urejevanje zelenih mestnih površin je lahko eden od ključnih dejavnikov blaženja vpliva podnebnih sprememb, hkrati pa omogoča bistven energetski prihranek zaradi manjše porabe energije za ohlajevanje in pomembno vpliva na zdravje prebivalcev. Pomena zelenih površin se na srečo vedno bolj zavedajo tudi načrtovalci urbane krajine in odločevalci. Mene pa še posebej navdušujejo priložnosti za razvoj naravnih danosti, ki jih je v Novem mestu na pretek. Mesto se mi zdi kot neobrušen dragi kamen, iz katerega lahko skupaj izbrusimo prelep in dragocen diamant.

Odstranili so nevarne ostanke železne ograje

Med Jerebovo ulico in Ulico talcev, nasproti Srednje šole za gostinstvo in turizem, se nahaja manjši travnik v obliki trikotnika. V devetdesetih letih so na trikotniku postavili kiosk s hrano in pijačo za bližnje dijake. Kioska že dolgo ni več, je pa za njim ostalo preko petdeset kovinskih drogov, ki so nekoč služili kot prečke žičnati ograji. Ostri kovinski elementi so dolga leta predstavljali grožnjo za varnost in zdravje okoliške mladine, zato so se v KS Center odločili, da jih letos odstranijo. Pri tem pa so čez travnik še tlakovali pešpot, nadomestili dotrajane koše za smeti in premaknili grm, ki je voznikom zastiral pogled v križišču.

Postavili so prvi pitnik

Pred nekaj tedni je KS Center v Parku Evropske unije postavila prvi pitnik. Vzpostavitev sistema pitnikov po starem mestnem jedru je prva uresničitev pobud in idej, ki so jih krajanje podali v Pisarni celostne urbane prenove. Pitnik se nahaja na začetku parka pri novem zidanem žaru in tako poleg osnovnega namena služi tudi kot priložnostni umivalnik.

fotozgodba

Prvi zipline v Novem mestu

Urejena zelenica med Jerebovo ulico in Ulico talcev.

Bi imeli piknik v Parku Evropske unije?

Udeleženci čistilne akcije 2016.

Naša društva popestrimo tudi s športnimi aktivnostmi.

Čistilne akcije niso samo koristne, so tudi priložnost za druženje s krajanji, pa tudi za preživljanje prostega časa s svojimi najbližjimi.

Če se pečejo palačinke, se dogodkov z veseljem udeležijo tudi najmlajši.

Dva piknika KS Center sta potekala na novomeški tržnici.

Prenova Glavnega trga je vzbujala veliko vprašanj in negotovosti. Za krajanje smo organizirali posebno predstavitev, na kateri so lahko zastavljali konkretna vprašanja.

Tri najbolj zaslužne za uspešno izvedbo delavnic – pobudnici Urška Skrt in Matjana Urek ter vodja delavnice Andreja Bartolj Bele iz kmetijske šole.

Zaključek čistilne akcije 2017, ko smo našo krajevno skupnost čistili s prav posebnimi metlami.

Na prvo adventno nedeljo se izobesijo venčki, okrasijo pa se tudi nekatere stranske ulice in skriti kotički naše KS.

Leta 2017 smo v sodelovanju z Zavodom Novo mesto organizirali pokal krajevnih skupnosti v raftingu. Predstavniki KS Center so zasedli prvo mesto.

Udeleženci piknikov nas vedno presenetijo s sladkimi dobrotami. Če smo zelo pridni, tudi s torto.

Organizirani obiski vodenih razstav so vedno dobro obiskani.

Najmlajši navijači na pikniku.

V sodelovanju z Rdečim križem obiščemo vse tiste, ki praznujejo 90-letnico. Druženja so vedno prijetna in zanimiva.

Obnova Skritega parka se je zaključila z zasaditvijo sadnega drevesa in grmičevja.

Še ena priložnost za druženje je bila otvoritev Skritega parka na Vrhovčevi ulici.

Skriti park.

Pred bobri zaščitena drevesa ob Krki.

Že tri leta zapored smo v sodelovanju s Kmetijsko šolo Grm in biotehniško gimnazijo izvedli delavnico izdelovanja božično-novoletnega okrasja.

Foto: Jaka Ercegovčević, Foto Asja

Svet Krajevne skupnosti Center Novo mesto v letih 2014–2018.

Z leve proti desni spredaj: Ana Granda Jakše (sekretarka), Cvetka Potočar, Jana Murgelj (podpredsednica);
zadaj: Matija Škof (predsednik), Luka Blažič, Stojan Luzar in Jurij Kobe.

Mesto Glasilo Krajevne skupnosti Center Novo mesto, Številka 1, oktober 2018

Uredništvo: Luka Blažič, Ana Granda Jakše, Uroš Lubej, Matija Škof | Urednik: Uroš Lubej | Vodja projekta: Matija Škof
Avtorji prispevkov, fotografij in slikovnega gradiva: Luka Blažič, Marijan Dovič, Jaka Ercegovčević, Ana Granda Jakše, Jože Kumer, Tomaž Levičar, Uroš Lubej, Jana Murgelj, Dunja Mušič, Alenka Peterlin, Borut Peterlin, Boštjan Pucelj, Janez Pezelj, Matija Škof, Ajda Zorko, Peter Železnik

Lektura: Yurena, d. o. o. | Oblikovanje: Jurij Kocuvan, Studio 300 | Tisk: Evrografis, d. o. o. | Naklada: 600 izvodov
Izdaja: Krajevna skupnost Center Novo mesto | Odgovorna oseba izdajatelja: Matija Škof, predsednik sveta KS Center Novo mesto
Kontakt: Krajevna skupnost Center Novo mesto, Rozmanova ulica 10, 8000 Novo mesto, ks.center@novomesto.si, 040 433 476

Časopis je, razen izjemoma, nastal z avtorskimi prispevki prebivalk in prebivalcev Krajevne skupnosti Center Novo mesto.

Vir: openstreetmap.org

Pobudnik

Podajte pobudo in pomagajte izboljšati pogoje bivanja v Krajevni skupnosti Center Novo mesto.

Na zemljevidu z zaporedno številko označite lokacijo, na katero se nanaša vaša pobuda. Pobudo spodaj na kratko vsebinsko predstavite.

Pobuda št. 1: _____

Pobuda št. 2: _____

Pobuda št. 3: _____

Pobudo pošljite na naslov:
KS Center, Rozmanova ulic 10, 8000 Novo mesto
ali preko elektronskega naslova na: ks.center@novomesto.si.